זון אויפגאנג — 6.5.
זון אונטערגאנג — 7.0.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: וואלקנדיק, קילער

Vol. 21, No. 66. Winnipeg, Thur. April 2, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. דאנערשטאג טו׳ ניסן, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY APR 8 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

פאשיסטישע רעגירונג אין דייט-שען שטאט פון טורינגיען געפאלן

פינף און צוואנציק טויזנט איינוואוינער פון מאנאגוא היימלאָז

פרעזידענט פון דעפובליק צווישן די היימלאָזע — נייע ערדציטערנישן טרייסלען אויף חרוב״ע שטאט

וואשינגטאן, ד. ק., אפר. 2. — לויט ידיעות וואס זיינען אנגעקומען צום פאלסן דעפארטמענט זיינען די חורבות פון מאנאגוא, הויפטשטאט פון ניקאראגוא, ווי דער אויפגעטרייסלט געוואָרן פון אן ערד-ציטערניש נעכטן אינדערפרי. ער וואוינט אין זאנט גארנישט וועגן דער ווירקונג פון דער נייער ערדציטערניש.

מאנאגוא, ניקאראגוא, אפר. 2. — 600 טויטע פון דער ערדציטערניש זיינען ביז איצט אנגעקומען אין דערפאר. דעפארטמענט פון דער חורבות פון דער טורמע, פון אונטער די חורבות פון דער טורמע, פון אונטער די חורבות פון דער פרעזידענט מאָנדאדא איז איינער פון די היימלאָזע. — דעם פרעזידענטס פאלאץ איז חרוב געוואָרן. ער וואוינט אין איינער פון די געצעלטע פארבליבענע הייזער, ביי סעניאר סאמאזא, נעהילף סעק רעטאר פאר אויסלענדישע ענינים.

(::)

ווייצמאן דערקלערט אז ער האט ניט פארראכאדעלט מיט אראבער

ירושלים, אפר. 1 (איטא).— ״איך האב ניט נעהאט קיין שום פארהאנדלונגען מיט די אראבער, און אלע קלאנגען וועגן אזעלכע זיינען ניט מער ווי אן אויסדרוק פון מיינונגען, וואס עס וואלט געדארפט זיין,״ — האט דא דערקלערט דר. ווייצמאן ביי א פרעסע קאנפערענץ.

דר. ווייצמאן האט דערביי איבערגעזאָגט״ חזר״ט זיין פריעריקע דערקלערונג, אז דער צווייטער טייל פון די פארהאנדלונגען צווישן דער אידישער אגענטקומען, אז דער ברי־טישער רעגירונג וועט זיך אנפאנגען אפריל 13טן.

פערצן נפשות רעטן זיך קוים מיט זייערע לעבנס אין ביינאכטיקער שריפה אויף אבערדין עוועט.

פערצן נפשות האבן זיך קוים נערעטעט מיט זייערע לעבנס, ארויסלופנדיק אין זייערע נאכט־קליידער, ווען א שריפה איז אויסגעבראכן נעכטן ארום 2.30 פאר־טאג אין 656 אבערדין עוועניו.

די נעביידע איז א צוויי־שטאקיקע, מיט א סטאר אין דעם אומערשטן שטאק און מיט 14 צימערן. אין הויז האבן געוואוינט דוד וואלדער מיט זיינע צוויי זין דריי טעכטער, און זיינערע שכנים מר. מרם, אלעק פלוטשאק, מר. מרם. דזשאן דאָ־האז, מייק סואוויטסקא און מעקס מעטלער, און א הויז ארבעטער, קלארא אקרמאן.

דער פייער איז אויסגעבראכן אין׳ם הינטערשטן טייל פון דער נעביידע, וואו עס געפינט זיך דער קיך, און אין שנעל צע־בלאָזן געוואוינען פון א דרום וווינט. זיי ווייר־סען ניט ווי אזוי, אבער אלע האבן זיך אויפגעכאפט מיטאמאל פון׳ם שטיקערזיך רויך. מאפנדיק אין דער פינסטער, האבן די איבערגעשראָקענע אויף טויט איינוואוי־נער. איבערדופנדיק זיך צו זיין זיכער, אז פיינער איז ניט געבליבן אין בעט, דורכגע־שלאגן זיך צום דאך פון׳ם הינטערשטן פליגל פון הויז.

דא האבן זיי זיך געפונען ארומגערינג־נעלט מיט פלאמען. זיי האבן געשריען נאך הילף אבער קיינער האט ניט אפגערופן זיך. זיי האבן זיך געמאכט הארץ און האבן זיך געלאָזן צורק אין דער נעביידע, צו פרואוון זיך דורכשלאָגן דורך די פאדער־טעט מיט זייערע לעבנס.

דער קערפער פון מאן פארשוואונדן לעצטן אקטאָבער געפונען אין אסניבאין טייך

דער קערפער פון ראבערט בארנעט, 43 יאר, וועלכער איז פארשוואונדן פון זיין היים, סטאבארד בלאק, פארטעדזש עוועג, אקט. 18טן, 1930, איז נעכטן ארויסגע־צויגן געוואָרן פון׳ם אסיניבאין טייך, נא־ענט צו מיין סטריט.

ווי עס זעט אויס, איז דער קערפער גע־ווען אונטער׳ן אייז א נאנצן ווינטער. ער האט זיך אדער אנצוהיכלאך אדער צופע־ליק דערטרונקען, — קיין סימנים פון מוואלדזאמען טויט זיינען אויף׳ם קערפער ניט געווען. זיין נאמען האט מען אויסגע־פונען פון בריוון וואס זיינען ביי אים גע־ווען אין קעשענע.

דעם קערפער האט באמערקט שווימענ־דיק א פארבייגייער, און נר האט געלאוט וויסן דער פאליציי.

פעדעראל. פארלאמענט געשלאָסן פאר פסח וואקאציע

סעסיע וועט זיך ווידער עפענען אפריל 13טן

אטאווא, אפר. 2. — דער פארלאמענט איז געכטן געשלאָסן געוואָרן פאר דער פסח וואקאציע ביז מאנטאג, אפריל 13ן.

די נעכטיקע זיצונג האט געדויערט בלויז איין שעה און זי האט גומגעהייסן איינציקע אסיגנירונגען פאר דער רעגירונג. פאר׳ן שלוס האט פרעמיער בענעט באר־דאנקט די אפאזיציע פאר ארויסהעלפן אין דעם דורכפיר פונ׳ם ״סאפליי ביל״ (אסיג־נירונגען) און מר. קינג, פירער פון דער אפאזיציע, האט געענטפערט מיט עטלא־כע העפלאכע ווערטער.

די דעפוטאטן זיינען דאן איינגעלאדן געוואָרן אין סענאט, וואו די צערעמאניע פון צייטווייליקער אויפלייזונג איז דורכ־געפירט געוואָרן.

פערזאָנען געזוכט

מר. עפלמאן, איצטיקער אדער געוועזענער אדרעס 525 דאפערין עוועג. ווערט געזוכט. צו מעלדן זיך אין ״דאס אידישע וואָרט״, אנגעבנדיק נו. 334.

נייע פארטיילונג פון וואל קרייזן אין מאניטאבא וועט דורכגעפירט ווערן

סקול באנגעט אין מאניטאבער שטעטל

באנאטס, מאנ., אפר. 1.— ווען די היגע סקול, אין דא היינט דערעפנט געוואָרן, האט מען אויסגעפונען, אז גנבים האבן דא לעצטע נאכט געמאכט אן אויסראָשונג.

אייניקע ארטיקלען פון סקול זיינען אונעקגע׳נב׳ט געוואָרן, איינשליסנדיק א גראמאפאן און א סווטער.

קאנפערענץ פון ווייץ עקספארטירנדע לענדער אין לאנדאן

רוים, אפר. 2.— א קאנפערענץ פון ווייץ עקספארטירנדיקע לענדער וועט אָפּגעהאל־טען ווערן אין לאנדאן אין מאי, לויט אן אפמאך וואס איז דא דערגרייכט געוואָרן אויף דער אלוועלטלאכער ווייץ קאנפע־רענץ. דער פארשלאג פאר אזא קאנפע־רענץ איז געמאכט געוואָרן פונ׳ם קאנאדער פארטרעטער, און איר ציל איז אויסצו־ארבעטן שלענער פאר א פאנאמעסיקן אפ־זאץ פונ׳ם ווייץ איבערפלוס פונ׳ם נעקסטן שניט.

אין דער קאנפערענץ, לויט קאנאדעס פארשלאג, דארף זיך באטייליקן ארגענ־טינע, אוסטראליע, בולגאריע, קאנאדע, אונגארן, אינדיע, פוילן, רוסלאנד, רומע־ניע, יוגאסלאוויע און די פאראייניקטע שטאטן.

די קאמיסיע פון דער קאנפערענץ האט רעקומענדירט, אז א ברייטע פראָפּאגאנדע זאל אנגעפירט ווערן פאר דעם גרעסערן נעבראויך פון ברויט סיי אין די לענדער וואו אויף דער אלוועלטלאכער ווייץ קאנפע־רענץ. דער פארשלאג פאר אזא קאנפע־רענץ איז געמאכט געוואָרן פונ׳ם קאנאדער פארטרעטער, און איר ציל איז אויסצו־ארבעטן שלענער פאר א פאנאמעסיקן אפ־זאץ פונ׳ם ווייץ איבערפלוס פונ׳ם נעקסטן שניט.

אין דער קאנפערענץ, לויט קאנאדעס פארשלאג, דארף זיך באטייליקן ארגענ־טינע, אוסטראליע, בולגאריע, קאנאדע, אונגארן, אינדיע, פוילן, רוסלאנד, רומע־ניע, יוגאסלאוויע און די פאראייניקטע שטאטן.

די קאמיסיע וואס וועט אנצייכענען די ניי רעדיסטריבוציע פלענער וועט האבן אירע זיצונגען אין דער ערשטער הלף פסח וואקאציע, ווי מר. האואי האט דערקלערט, און זי וועט ברייגנען איר באריכט צו דער קומענדיקער סעסיע.

(::)

אינטערנאציאָנאלע באנק צו העלפן פארמערס געפלאנט

רוימער קאָנפערענץ צייכנט אָן פלאן

רוים, אפר. 2. — די קאמיסיע פון דער אלוועלטלאכער ווייץ קאנפערענץ האט גוט געהייסן דעם פלאן צו שאפן אן אינטער־נאציאנאלע באנק פאר קורץ־טערמיניקע הלוואות צו פארמערס, ווי איין מיטל צו לייזן דעם איצטיקן קריזיס. די הלוואות דארפן ניט זיין אויף ליינגער ווי 15 יאר.

די הלוואות דארפן גארענטירט ווערן מיט היפּאטעקן אויף לאנד און אינווענ־טאר, אויסער דעם וואס זיי דארפן גארא־נטירט ווערן פון די באטרעפנדיקע רעגי־רונגען.

דער פלאן ווערט פון דער קאמיסיע באטראכט פאר זייער א וויכטיקן, און ער וועט היינט פארהאנדלט ווערן ביי דער פלענארער זיצונג פון דער קאנפערענץ.

(::)

קאָנפערענץ צו באקעמפן אנטי-סעמיטיזם

ישענעוואו, אפריל 1 (איטא).— עס איז דא היינט באקאנט געוואָרן, אז צווישן די וואס וועלן אדרעסירן די קאנפערענץ צו באקעמפן אנטיסעמיטיזם אין די אייראָפּיי־אישע אוניווערסיטעטן, וואס עפנט זיך אין ניזשאן, שווייצאריע, דעם 13טן אפריל, וועלן אויך זיין א צאל ניט־אידישע געלערנ־טע.

די קאנפערענץ וועט אָפּגעהאלטן ווערן אונטער דער אויפזיכט פון דער ״אינטער־נאציאָנאלער סטודענטן דינסט״. צווישן 40 און 50 פערזאָן, א העלפט אין אן א העלפט ניט אידן, ווערן דערוואַרטעט ביי דער קאנפערענץ.

לויט דער פארעפנטלאכטער טאג־אָרדע־נונג פון דער קאנפערענץ, וועלן געהאלטן ווערן רעדעס פון די פאלגנדע: 1) פיער באווע, דיידעקטאר פון פּראָבאגאנדע אינ־סטיטוט ״זשאן זשאק רוסאָ״, וועט זיין פארזיצער; 2) דער מיניסטריאלער דירעק־טאר, הערמאן באדט, וועט ריידן וועגן דער פאליטישער זייט פון דער אידישער פראָ־גע; 3) דזשיזיס פארקס, דירעקטאר פון קולטורעלן דעפארטמענט פון דער אינטער־נאציאָנאלער סטודענטן דינסט, און אור־טאר פונם בוך ״דער איד און זיין שכן״, וועט ריידן וועגן דער אידישער סטודענטן פראגע, און 4) דר. נ. גאלדמאן, צייטנסיס־טער פון דער, איבער דער קולטורעלער זייט פון דער אידישער פראגע.

פאר פאלק געפינט א קינד אין דרויסן ביי זייער טיר

אבער איך וויים אז ביי אייך וואלט דאס קינד נעהאט א גוטע היים.

״אויב איך וועט נעמען דאס קינד, וועל איך אייך בענען ביז דעם לעצטן טאג פון מיין לעבן און גאט וועט אייך באצאלן פאר אייער נוטסקייט. דאס קינד איז 4½ מאָ־נאט אלט, איך וואלט זה גערופן ״מארגא־רעט ליליאן״.

דאס פאר פאלק צו וועמען דאס קינד איז ״אונטערגעוואָרן״ געוואָרן, האבן ניט קיין קינדער. זיי האבן באלד געמאלדן וועגן דעם דער פאליציי און דאס קינד איז געבאָרן גע־וואָרן. איך געפין זיך אייך, אין א שלעכ־טער לאגע, אז מיטלען צום לעבן, און איך מוז אויפגעבן מיין קינד.

״איך האב אנב געהערט, אז איר ווילט אראָפּטירן א קינד״ — דערפאר בעט איך דיישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

ווען א הינע פארמענלאכע פאר פאלק זיינען לעצטע וואָך ארויסגענאנגען פון זיי־ער הויז, האבן זיי געטראָפן אויף דער וועג־ראנדע א וועגעלע מיין און ווילכן פון אין גע־לעגן א שיין קינד, א מיידעלע.

אין וועגעלע איז געלעגן א צעטעלע מיט דעם פאלגנדן אויפשריפט:

״ביטע, נעמט מיין קינד און הארעוועט פון אויס ווי אין וואלט געווען אייערס אז איינן קינד. מיין מאן איז דער׳הרג׳עט גע־וואָרן. איך בין אייער א שלעכ־טער לאגע, אז מיטלען צום לעבן, און איך מוז אויפגעבן מיין קינד.

״איך האב אנב געהערט, אז איר ווילט אראָפּטירן א קינד״ — דערפאר בעט איך דיישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

א הונדערט הערסעס קלייבן זיך צונויף צו הערן ווענן א גרויסער ירושה, און געפינען אויס אז זיי זיינען קרבנות פון אפריל 1טן

לאנדאן, אפריל 1.— ״דער פארשטאר־בענער סעבאסטיאן הערסס האט אין זיין צוואה אָפּגעשריבן פאר אייך א טייל פון זיין ירושה, און איר זייט געבעטן צו מעל־דען זיך וועגן דעם ענין מיטוואָך, אפריל 1טן, 9 אינדערפרי, אין עפסאם קאלעדוש״.

דאס איז געווען דער טעקסט פון א בריוון אונטערגעשריבן פון אן אדוואָקאט, וואס א צאל הערסעס אין לאנדאן האבן געקראָגן מיט אטאג פריער. אין א צאל אנדערע שטעט און שטעטלאך האבן הערסעס גע־קראָגן געלאכע בריוון, נאר אנשטאט דעם עפסאם קאלעדוש איז דער זאמלונגס פלאץ ישווען עפעס אן אנדערער, — א לאקאלע באנק אדער א ״באריינג הויז״.

פונקט צו דער באשטימטער צייט האבן זיך געגומען ציען הערסעס צו דיי אנגע־ציינטע פונקטן, אין די צענדליקער, נייגע־ריס צו הערן ווענן דער ירושה.

קיינער האט ניט איינגעגומען און קיינער האט זיי ניט געקאָנט געבן קיין אינפארמאציע. ערשט דאן האבן זיי זיך צוזאמענגערעדט און זיי האבן זיך איבער־ציינט, אז קיין סעבאסטיאן הערסס, ווי באַ־שריבן, איז ניטאָ, און אז דער אדוואָקאט אונטערגעשריבן אויף די בריוון האט קיינ־מאל ניט עקזיסטירט.

זיי האבן זיך אנב געכאפט, אז׳ס׳איז דער ערשטער אפריל, ווען אפנארן איז א מצות, און זיי האבן פארשטאנען, אז אי־ניש געווען אין הויף. הונדערט קערפערס זיינען ביז איצט ארויסגענומען געוואָרן פון אונטער די חורבות פון דער טורמע.

פרעזידענט מאָנדאדא איז איינער פון די היימלאָזע. — דעם פרעזידענטס פאָ־לאץ איז חרוב געוואָרן. ער וואוינט אין איינער פון די געצעלטע פארבליבענע הייז־זער, ביי סעניאר סאמאזא, נעהילף סעק־רעטאר פאר אויסלענדישע ענינים.

(::)

מאָנטרעאלער באנדיטן קרינגן שטיק שטראָף

מאָנטרעאל, קוויי., אפר. 2. — ווילליאם ווילקינסאן און דזשעק עדעגט, וועלכע האָ־בען זיך מודה געווען אין צוויי רויבערייען, זיינען פאר״משפט געוואָרן פון ריכטער מאָרען און 14 יאר טורמע און 20 שטיק יעדערער.

די צוויי וועלן נאך אנגעקלאגט ווערן פאר שיסן אויף מאָרסעל דופּרע, 22־יאָרי־קער רעסטאָראַנט בעת א רויבערייי.

(::)

וואָרשע, אפריל 1 (איטא).—אכציק טויזנט אידן אין וואָרשע אליין האבן זיך געווענדט נאך היף פאר שפּיין אויף פסח. די הינע אידישע צייטונגען וועלכע באריכטן וועגן דער דאזיקער פראגע, וואס בעטן הילף, באשרייבט שוידערלאכע איינצעלהייטן וועגן דער שרעקלאכער אי־דישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

פאר פאלק געפינט א קינד אין דרויסן ביי זייער טיר

אבער איך וויים אז ביי אייך וואלט דאס קינד נעהאט א גוטע היים.

״אויב איך וועט נעמען דאס קינד, וועל איך אייך בענען ביז דעם לעצטן טאג פון מיין לעבן און גאט וועט אייך באצאלן פאר אייער נוטסקייט. דאס קינד איז 4½ מאָ־נאט אלט, איך וואלט זה גערופן ״מארגא־רעט ליליאן״.

דאס פאר פאלק צו וועמען דאס קינד איז ״אונטערגעוואָרן״ געוואָרן, האבן ניט קיין קינדער. זיי האבן באלד געמאלדן וועגן דעם דער פאליציי און דאס קינד איז געבאָרן גע־וואָרן. איך געפין זיך אייך, אין א שלעכ־טער לאגע, אז מיטלען צום לעבן, און איך מוז אויפגעבן מיין קינד.

״איך האב אנב געהערט, אז איר ווילט אראָפּטירן א קינד״ — דערפאר בעט איך דיישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

אינטערנאציאָנאלע באנק צו העלפן פארמערס געפלאנט

רוימער קאָנפערענץ צייכנט אָן פלאן

רוים, אפר. 2. — די קאמיסיע פון דער אלוועלטלאכער ווייץ קאנפערענץ האט גוט געהייסן דעם פלאן צו שאפן אן אינטער־נאציאָנאלע באנק פאר קורץ־טערמיניקע הלוואות צו פארמערס, ווי איין מיטל צו לייזן דעם איצטיקן קריזיס. די הלוואות דארפן ניט זיין אויף ליינגער ווי 15 יאר.

די הלוואות דארפן גארענטירט ווערן מיט היפּאטעקן אויף לאנד און אינווענ־טאר, אויסער דעם וואס זיי דארפן גארא־נטירט ווערן פון די באטרעפנדיקע רעגי־רונגען.

דער פלאן ווערט פון דער קאמיסיע באטראכט פאר זייער א וויכטיקן, און ער וועט היינט פארהאנדלט ווערן ביי דער פלענארער זיצונג פון דער קאנפערענץ.

(::)

קאָנפערענץ צו באקעמפן אנטי-סעמיטיזם

ישענעוואו, אפריל 1 (איטא).— עס איז דא היינט באקאנט געוואָרן, אז צווישן די וואס וועלן אדרעסירן די קאנפערענץ צו באקעמפן אנטיסעמיטיזם אין די אייראָפּיי־אישע אוניווערסיטעטן, וואס עפנט זיך אין ניזשאן, שווייצאריע, דעם 13טן אפריל, וועלן אויך זיין א צאל ניט־אידישע געלערנ־טע.

די קאנפערענץ וועט אָפּגעהאלטן ווערן אונטער דער אויפזיכט פון דער ״אינטער־נאציאָנאלער סטודענטן דינסט״. צווישן 40 און 50 פערזאָן, א העלפט אין אן א העלפט ניט אידן, ווערן דערוואַרטעט ביי דער קאנפערענץ.

לויט דער פארעפנטלאכטער טאג־אָרדע־נונג פון דער קאנפערענץ, וועלן געהאלטן ווערן רעדעס פון די פאלגנדע: 1) פיער באווע, דיידעקטאר פון פּראָבאגאנדע אינ־סטיטוט ״זשאן זשאק רוסאָ״, וועט זיין פארזיצער; 2) דער מיניסטריאלער דירעק־טאר, הערמאן באדט, וועט ריידן וועגן דער פאליטישער זייט פון דער אידישער פראָ־גע; 3) דזשיזיס פארקס, דירעקטאר פון קולטורעלן דעפארטמענט פון דער אינטער־נאציאָנאלער סטודענטן דינסט, און אור־טאר פונם בוך ״דער איד און זיין שכן״, וועט ריידן וועגן דער אידישער סטודענטן פראגע, און 4) דר. נ. גאלדמאן, צייטנסיס־טער פון דער, איבער דער קולטורעלער זייט פון דער אידישער פראגע.

א הונדערט הערסעס קלייבן זיך צונויף צו הערן ווענן א גרויסער ירושה, און געפינען אויס אז זיי זיינען קרבנות פון אפריל 1טן

לאנדאן, אפריל 1.— ״דער פארשטאר־בענער סעבאסטיאן הערסס האט אין זיין צוואה אָפּגעשריבן פאר אייך א טייל פון זיין ירושה, און איר זייט געבעטן צו מעל־דען זיך וועגן דעם ענין מיטוואָך, אפריל 1טן, 9 אינדערפרי, אין עפסאם קאלעדוש״.

דאס איז געווען דער טעקסט פון א בריוון אונטערגעשריבן פון אן אדוואָקאט, וואס א צאל הערסעס אין לאנדאן האבן געקראָגן מיט אטאג פריער. אין א צאל אנדערע שטעט און שטעטלאך האבן הערסעס גע־קראָגן געלאכע בריוון, נאר אנשטאט דעם עפסאם קאלעדוש איז דער זאמלונגס פלאץ ישווען עפעס אן אנדערער, — א לאקאלע באנק אדער א ״באריינג הויז״.

פונקט צו דער באשטימטער צייט האבן זיך געגומען ציען הערסעס צו דיי אנגע־ציינטע פונקטן, אין די צענדליקער, נייגע־ריס צו הערן ווענן דער ירושה.

קיינער האט ניט איינגעגומען און קיינער האט זיי ניט געקאָנט געבן קיין אינפארמאציע. ערשט דאן האבן זיי זיך צוזאמענגערעדט און זיי האבן זיך איבער־ציינט, אז קיין סעבאסטיאן הערסס, ווי באַ־שריבן, איז ניטאָ, און אז דער אדוואָקאט אונטערגעשריבן אויף די בריוון האט קיינ־מאל ניט עקזיסטירט.

זיי האבן זיך אנב געכאפט, אז׳ס׳איז דער ערשטער אפריל, ווען אפנארן איז א מצות, און זיי האבן פארשטאנען, אז אי־

מאָנטרעאלער באנדיטן קרינגן שטיק שטראָף

מאָנטרעאל, קוויי., אפר. 2. — ווילליאם ווילקינסאן און דזשעק עדעגט, וועלכע האָ־בען זיך מודה געווען אין צוויי רויבערייען, זיינען פאר״משפט געוואָרן פון ריכטער מאָרען און 14 יאר טורמע און 20 שטיק יעדערער.

די צוויי וועלן נאך אנגעקלאגט ווערן פאר שיסן אויף מאָרסעל דופּרע, 22־יאָרי־קער רעסטאָראַנט בעת א רויבערייי.

(::)

וואָרשע, אפריל 1 (איטא).—אכציק טויזנט אידן אין וואָרשע אליין האבן זיך געווענדט נאך היף פאר שפּיין אויף פסח. די הינע אידישע צייטונגען וועלכע באריכטן וועגן דער דאזיקער פראגע, וואס בעטן הילף, באשרייבט שוידערלאכע איינצעלהייטן וועגן דער שרעקלאכער אי־דישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

פאשיסטישע רעגירונג אין דייט-שען שטאט פון טורינגיען געפאלן

לאנדסטאג שטימט אומצוטרוי צו ווילהעלם פריק, אינערן מיניס־טער, פארביסענער אנטיסעמיט

ווייטאר, טורינגיע, אפר. 2.— די פאר־שיפטישע פעסטונג אין טורינגיע אין נעכ־טען געפאלן, ווען דער טורינגישער לאנד־סטאג האט געשטימט אומצוטרוי צו אי־נערן מיניסטער ווילהעלם פריק און צו וו. מארשלער, וויצע־פרעזידענט פון דער טור־ינגישער רעגירונג.

טורינגיע איז געווען אדאלף היטלערס שטארקסטע פעסטונג, און דאס איז געווען דער אייניקער שטאט אין דייטשלאנד, וואס האט נעהאט א פאשיסטישע רעגירונג.

דער איצטיקער דורכפאל וועט דערפאר גע־א שווערער קלאפ פאר דער היטלעריסט־שער באוועגונג.

ווילהעלם פריק איז אויך געווען א מיט־גליד פון דייטשטאג און אין דאנדסטאג אנגעזעענסטער פירער פון דער נאציאָנאל־סאציאליסטישער פארטיי. ער איז א פאר־ביסענער אנטיסעמיט, און ער איז טרויע־ריק באריכט מיט דער תפילה קענן אידן וואס ער האט איינגעפירט אין די טורינ־גישע שולן.

(::)

מאָנטרעאלער באנדיטן קרינגן שטיק שטראָף

מאָנטרעאל, קוויי., אפר. 2. — ווילליאם ווילקינסאן און דזשעק עדעגט, וועלכע האָ־בען זיך מודה געווען אין צוויי רויבערייען, זיינען פאר״משפט געוואָרן פון ריכטער מאָרען און 14 יאר טורמע און 20 שטיק יעדערער.

די צוויי וועלן נאך אנגעקלאגט ווערן פאר שיסן אויף מאָרסעל דופּרע, 22־יאָרי־קער רעסטאָראַנט בעת א רויבערייי.

(::)

וואָרשע, אפריל 1 (איטא).—אכציק טויזנט אידן אין וואָרשע אליין האבן זיך געווענדט נאך היף פאר שפּיין אויף פסח. די הינע אידישע צייטונגען וועלכע באריכטן וועגן דער דאזיקער פראגע, וואס בעטן הילף, באשרייבט שוידערלאכע איינצעלהייטן וועגן דער שרעקלאכער אי־דישער ארומקייט וואס הערשט איצט אין וואָרשע.

ווייצמאן דערקלערט אז ער האט ניט פארראכאדעלט מיט אראבער

ירושלים, אפר. 1 (איטא).— ״איך האב ניט געהאט קיין שום פארהאנדלונגען מיט די אראבער, און אלע קלאנגען וועגן אזעל־כע זיינען ניט מער ווי אן אויסדרוק פון מיינונגען, וואס עס וואלט געדארפט זיין,״ — האט דא דערקלערט דר. ווייצמאן ביי א פרעסע קאנפערענץ.

דר. ווייצמאן האט דערביי איבערגע־חזר״ט זיין פריעריקע דערקלערונג, אז דער צווייטער טייל פון די פארהאנדלונגען צווי־שען דער אידישער אגענטקומען, אז דער ברי־טישער רעגירונג וועט זיך אנפאנגען אפריל 13טן.

פערצן נפשות רעטן זיך קוים מיט זיי-ערע לעבנס אין ביינאכטיקער שריפה אויף אבערדין עוועט.

פערצן נפשות האבן זיך קוים נערע־טעט מיט זייערע לעבנס, ארויסלופנדיק אין זייערע נאכט־קליידער, ווען א שריפה איז אויסגעבראכן נעכטן ארום 2.30 פאר־טאג אין 656 אבערדין עוועניו.

די נעביידע איז א צוויי־שטאקיקע, מיט א סטאר אין דעם אומערשטן שטאק און מיט 14 צימערן. אין הויז האבן געוואוינט דוד וואלדער מיט זיינע צוויי זין דריי טעכטער, און זיינערע שכנים מר. מרם, אלעק פלוטשאק, מר. מרם. דזשאן דאָ־האז, מייק סואוויטסקא און מעקס מעטלער, און א הויז ארבעטער, קלארא אקרמאן.

דער פייער איז אויסגעבראכן אין׳ם הינטערשטן טייל פון דער נעביידע, וואו עס געפינט זיך דער קיך, און אין שנעל צע־בלאָזן געוואוינען פון א דרום וווינט. זיי ווייר־סען ניט ווי אזוי, אבער אלע האבן זיך אויפגעכאפט מיטאמאל פון׳ם שטיקערזיך רויך. מאפנדיק אין דער פינסטער, האבן די איבערגעשראָקענע אויף טויט איינוואוי־נער. איבערדופנדיק זיך צו זיין זיכער, אז פיינער איז ניט געבליבן אין בעט, דורכגע־שלאגן זיך צום דאך פון׳ם הינטערשטן פליגל פון הויז.

דא האבן זיי זיך געפונען ארומגערינ־נעלט מיט פלאמען. זיי האבן געשריען נאך הילף אבער קיינער האט ניט אפגערופן זיך. זיי האבן געמאכט הארץ און האבן זיך געלאָזן צורק אין דער נעביידע, צו פרואוון זיך דורכשלאָגן דורך די פאדער־טעט מיט זייערע לעבנס.

די טרענער פון די משיחישע באוועגונגען ביי אידן

א סעריע ארטיקלען וועלכע וועט באהאנדלט ווערן די אלע באוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג

פון בר ככבאן ביז הערצלען

פאנגט זיך אן דרוקן

מארגן אין ״דאס אידישע וואָרט״

אין דער דאזיקער סעריע וועלן אויך באהאנדלט ווערן די תקופות אין וועלכע די דאזיקע אלע משיחים זיינען דערשינען אין די לעצטע אכצן הונדערט יאר און וועט אזוי ארום ארייננעמען פאלגנדע תקופות אין אידישן לעבן: —

די שחיטות פון די ״נוסעי הצלב״
דיגירושים פון שפאניע און פראַטונגאל
די קבלה און בעלי הקבלה אין צפת
די גזרות ת״ח
די עליה פון די חסידים קיין ארץ ישראל

און אנדערע

די סעריע איז געשריבן פון אונזער מיטארבעטער

יוסף שפירא

וועמעס פריערדיקע סעריעס וועלן אויך באהאנדלט ווערן אין ״דאס אי־דישע וואָרט״. האבן ארויסגעזיפן גרויס צופרידנהייט ביי אונזערע לעזער די ארטיקלען זיינען געשריבן אין א לייכטער שפראך און וועלן זיין אנציענד פון אנפאנג ביז צום סוף.

מאן קערט אויס די שולד אויפ׳ן ווייב, און דאס ווייב אויפ׳ן מאן; — קינד העלפט ארויס דער מאמען און דער ריכטער האט דאס לעצטע וואָרט

״איך האב ניט געזעען קיין בראנפן, ווען דער טאטע איז ניט געווען אין דער היים!״

״איך וויים ניט, אבער איך גלויב, אז דער טאטע ברייגנט.״ — האט מייק גע־ענטפערט מיט א געוויסן צווייפל.

דא איז דער טאטע, אויפגעשפרונגען און האט אויסגעשריען: ״ווער האט געבראכט בראנפן אהיים ווען איך בין ניט געווען אין דער היים?״

דאס איינגל האט זיך אָפּגעקערט פון זיין פאטערס בליק און ווענדנדיק זיך מיטן פנים צום מאיסטראס האט ער געזאגט: ״איך האב ניט געזעען קיין בראנפן ווען דער טאטע איז ניט געווען אין דער היים״.

מאגיסטראט גרעהעם האט זיי ווידער באטראכט און האט געזאגט: ״מען דארף האבן א שלמה המלך צו באשליסן דעם דאָ־זיקן פאל. אפשר האט די פרוי געזאגט איר זון ער זאל אזוי זאגן, און אפשר ניט. איך דיינק אז איך וועל געפינען ביידע אנגע־קלאגטע שולדיק, אבער דאס וואלט קיי־נעם ניט איבערגעלאזט אז דער היים אכ־טונג צו געבן אויף מייקן און אויף זיין קליינעם ברודערל. וועל איך דערפאר גע־פינען באורדי שולדיק און וועל בטל מאכן די קלאגע קעגן זיין פרוי.״

באורדי האט צוגעגעבן, אז ער איז שוין פריער איינמאל געפונען געוואָרן שולדיק אויף אן ענלאכער קלאגע און דער ריכטער האט אים פאראורטיילט צו דער מינימום שטראף פאר א צווייטן פארברעכן — 6 חדשים טורמע.

א צאל אנדערע אנגעקלאגטע אין משקה האנדל זיינען נעכטן באשטראפט געוואָרן מיט טורמע און געלט שטראפן.

״ווער ברענגט בראנפן אהיים?״ — האט די פרוי געפרעגט אין זון.

״איך וויים ניט, אבער איך גלויב, אז דער טאטע ברייגנט.״ — האט מייק גע־ענטפערט מיט א געוויסן צווייפל.

דא איז דער טאטע, אויפגעשפרונגען און האט אויסגעשריען: ״ווער האט געבראכט בראנפן אהיים ווען איך בין ניט געווען אין דער היים?״

דאס איינגל האט זיך אָפּגעקערט פון זיין פאטערס בליק און ווענדנדיק זיך מיטן פנים צום מאיסטראס האט ער געזאגט: ״איך האב ניט געזעען קיין בראנפן ווען דער טאטע איז ניט געווען אין דער היים״.

מאגיסטראט גרעהעם האט זיי ווידער באטראכט און האט געזאגט: ״מען דארף האבן א שלמה המלך צו באשליסן דעם דאָ־זיקן פאל. אפשר האט די פרוי געזאגט איר זון ער זאל אזוי זאגן, און אפשר ניט. איך דיינק אז איך וועל געפינען ביידע אנגע־קלאגטע שולדיק, אבער דאס וואלט קיי־נעם ניט איבערגעלאזט אז דער היים אכ־טונג צו געבן אויף מייקן און אויף זיין קליינעם ברודערל. וועל איך דערפאר גע־פינען באורדי שולדיק און וועל בטל מאכן די קלאגע קעגן זיין פרוי.״

באורדי האט צוגעגעבן, אז ער איז שוין פריער איינמאל געפונען געוואָרן שולדיק אויף אן ענלאכער קלאגע און דער ריכטער האט אים פאראורטיילט צו דער מינימום שטראף פאר א צווייטן פארברעכן — 6 חדשים טורמע.

א צאל אנדערע אנגעקלאגטע אין משקה האנדל זיינען נעכטן באשטראפט געוואָרן מיט טורמע און געלט שטראפן.

WED. APRIL 1, 1931.

Classified Secti

לאסיפיצירטער אפטיילונג
מאנאטס. $2.15
מאנאטס. $4.00
יאר. $7.50

רזענלאכעס:
PERSONAL

לייף אינשורענס
האבן א פאליסי און ניט הארם
ור דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Cha
Phone 89 688

טייפרייטערס
סייל, רעמיינגטאן, אנדערוואוד.
וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame

אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phor

AACTIVE MESSENGEF
TRANSFER
יריניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBE

CARD READING
ויף קארטן און פראגעס פארענט־
ר רעדענען ניט קיין באשטימט
28 קענעדי סטריט.

SEMO SKIN REM
זועמא, פסאריאזיס, אלע הויט
יכן. אויסערלאכער קאנסער גע־
ראנטוקעס און פלעקן ארונטער־
אן ווייטיקן. $1 און $2 א פלעשל.
כעיל אדרעס אויסגעפילט.
נאנצע ארבעט גארענטירט
C. H. McDONALD, L.M.
252 Kennedy St. Wi

ערנט זיך טייפרייטן
ט זיך מיט א קאפיע פון ״טאוטש
טייפרייטער אינסטרוקטאר״, א
שער קורס וואס לערנט טייפינג
רצער צייט. פריין 30 סענט.
H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., W

ן אוועקראמוס גענייט צום מאָס.
צופ

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—62 213
Winnipeg — Manitoba

ווענן א כאשטימטן פרייז פאר ווייץ

נאָך מיט אייניקע חדשים צוריק האָבן די פרעמיערס פון די דריי פריי־די פראָווינצן ארויסגעשטעלט די פאָדערונג צו דער פעדעראלער רעגירונג צו גאראנטירן פאר די פארמערס א מינימאלן פרייז פון 70 סענט א בושל פאר זייערע וויץ. פרעמיער בענעט האָט אָבער נים געפונען פאר מעגלאך אָנצונעמען אזא פלאן, און נים בלויז דערפאר וואָס דאָס קאָן זיין פארבינדן מיט זייער גרויסע אויסגאבן פאר דער רעגירונג. נאָר אויך דערפאר, ווייל אזא פלאן וואָלט, אין זיין מיינונג, פרינציפיעל געווען נים ריכטיק.

ווי דער פרעמיער־מיניסטער האָט זיך אויסגעדריקט אין זיין רעדע אין רעדשיינג, נאָך זיין צוריקקער פון אייראָפּע, זיינען די פארמערס נים די איינציקע וואָס ליידן פון געפאלענע פרייזן, — עס הייסט, אז עס ליידן אויך פון דעם פארשווינדענע אנדערע אינדוסטריעס אין לאנד. באזונדערס די מעטאלורגישע פראָדוקציע. און אויב די רעגירונג זאָל אָננעמען דעם דאזיקן פרינציפּ, הייסט עס, מאָר זי דאָך נים מאכן קיין אויסנאם פאר די פארמערס. נאָר זי וואָלט געדארפט סובסידירן אלץ און אלעמען, וואָס איז, נאטירלאך, אן אוממעגלאכע זאך.

מערב קאנאדער פארמערס, זעט אָבער אויס, זיינען נים צופרידן מיט דעם פרעמיערס דערקלערונג. זיי זיינען מיט דער מיינונג, אז די אינדוסטריעס אין לאנד וועלן מאקע פאקטיש סובסידירט. אויב נים אויף א דירעקטן, איז אויף אן אומדירעקטן אופן — דורך דער רעגירונג אויס סיסטעם.

דער פארמער, למשל, קאָן קויפן אין די שטאטן א פלוג אויף 25 פראָצענט, וועלן מיר זאָגן, ביליקער ווי אין קאנאדע. די רעגירונג אָבער, צו דער־מוטיקן די קאנאדער אינדוסטריע אין צו באוועגן די פארמערס צו קויפן קאנאדער פלוגן, לייגט ארויף אויף דעם אמעריקאנער פלוג אן אריינפיר שטייער. דאָס באטרעפט מער ווי די 25 פראָצענט. קומט עס אויס, אז ווען דער פארמער קויפט דעם אמעריקאנער פלוג צאָלט ער א דירעקטן אריינ־פיר שטייער צו דער רעגירונג, און אז ער קויפט דעם קאנאדער, צאָלט ער דעם שטייער דעם קאנאדער פאבריקאנטס, פאר'ן אויפהאלט פון זיין אינ־דוסטריע.

איז דיר רעגירונג, אמת, גרייט צו געבן די פארמערס די זעלבע פראָ־טעקציע דורך טאריפן אויף'ן אימפאָרט פון אויסלענדישע פארם פראָדוק־טען. אָבער אזעלכע טאריפן זיינען אבסאָלוט נוצלאָז פאר'ן תבואה פאר־מער, וועלכער ליידט נים פון דעם וואָס אויסלאנד קאָנקורירט מיט אים אויף'ן קאנאדער מארק, נאָר פון דעם, וואָס ער קאָן נים קריגן קיין געהעריקן מארק פאר זיין תבואה אין אויסלאנד. דאָס איז א סחורה וואָס מען דארף אויסברייינגען אויף אן אויסלענדישן מארק זיינען איינפיר צאָלן, נאטירלאך, אינגאנצן נוצלאָז.

און דער פארמער, כדי אויסצולייכן זיך מיט'ן פאבריקאנט, פאר־לאנגט פאר זיך דערפאר די איינציקע פראָטעקציע וואָס קאָן אים באשיצן: א באנוס אויף זיינע וויץ, אויב דער מארק פרייז דעקט נים די אויסגאבן פון פראָדוקציע.

דער באנוס וואָלט געדארפט געדעקט ווערן פון שטייערן. אָבער אויב דאָס פאלק צאָלט דירעקט אָדער אומדירעקט פאר'ן שוץ פון די אינדוסטרי־עס, איז עס נאָר נים קיין נייער פרינציפּ, אז ער זאָל אויך פאר'ן שוץ פונ'ם פארמער. און אויב דער פארמער צאָלט איבער 25 פראָצענט פאר זיין פלוג צו דער העלפן דעם פלוגן פאבריקאנט, מאָג דער לעצטער צאָלן א שטייער צו העלפן דעם פארמער.

אגב זיינען באנוסן פאר אינדוסטריעס נים קיין נייעס. עס פאסירט נאָכן אָפט, אז רעגירונגען זאָלן העלפן מיט אזעלכע געוויסע עקספארטערס, זיי זאָלן בעסער קאָנען קאָנקורירן אויפ'ן וועלט מארק. און אָט האָט ביי אונז נאָך דער ליבעראלער רעגירונג איינגעפירט א באנוס פון א דאָלאר א טאָן אויף "סטים" קויקל פון אלבערטער מינען צוגעשטעלט קיין ווינניפעג. צו שטיצן די אלבערטער קויקל אינדוסטריע אויפ'ן לאָקאלן מארק.

וואָלט דער תבואה מארק אויף דער וועלט נים געווען אין אזא צער־רודערטן צושטאנד, און וואָלט די לאגע פונ'ם מערב קאנאדער פארמער נים געווען אזא קריטישע, דאן וואָלט אפשר געווען א באַרעכטיקונג אפילו אזא מעשה, אז דער פארמער אין מערב קאנאדער אויפמערקזאמקייט וואָס דן אינדוסטריע קריגט ביי אונז. אָבער די מערב קאנאדער פארמערס זיינען איצט אין אן ערגערער לאגע ווי די אינ־דוסטריאלסטן. און אויב די זעלבע לאגע זאָל פארבלייבן אויף נאָך א יאָר, דאן דראָעט עס זיי מיט א שרעקלאכער קאטאסטראָפע. פון וועלכער אויך די אינדוסטריע וועט אויפגעטרייסלט ווערן ביז'ן גרונט, פארלירנדיק איר לאָקאלן מארק.

און די אויסזיכטן אויף קומענדיקן יאָר זיינען דערווייל נאָר נים קיין צו גוטע. ווי עס איז געווארן קלאָר אויף דער רוימער קאָנפערענץ, איז סאָ־וועט רוסלאנד אנטשלאָסן צו פארגרעסערן איר ווייץ פּראָדוקציע, און איטא־ליע וועט ווייטער דערמוטיקן א פארגרעסערטע ווייץ פּראָדוקציע ביי זיך אין לאנד. דערצו פירן איצט אן די איראָפּייאישע ווייץ עקספּארטירנדיקע לענדער א קאמף פאר א פארצוג פאר זייערע ווייץ אויף דעם איראָפּייאישן מארק, א קאמף וואָס קאָן פריער אָדער שפעטער געקרוינט ווערן מיט דער־פאָלג איצט. ווען איראָפּע פלאנעווטע עקאָנאָמישע פאראייניקונג.

קאנאדע גייט איצט און מוז גיין אין דער ריכטונג פון פארגרעסערן איר שטאָטיקע באפעלקערונג אויפ'ן חשבון פון דער דאָרפישער. דאָס טאָר אָבער נים פאסירן אויף א קאטאסטראָפאלן אופן, וואָס וועט אויפטרייסלען אויף יאָרן דאָס עקאָנאָמישע לעבן אין לאנד. דערווייל מוז מען געפינען מיט־לען צו דערמעגלאכן דעם פארמער צו עקזיסטירן, ווי טייער די מיטלען זאָלן נים קאָסטן.

שטייערן

מיר מאכן איצט דורך א פעריאָד פון "עקאָנאָמישער דעפּרעסיע", ווי מען רופט עס אָן. ווען מען וויל אויסמיידן דאָס וואָרט "קריזיס". אין קריזיס צי דעפּרעסיע, אָבער אין אזא צייט פאלן די הכנסות פון די רעגירונגען, — מוניציפּאלע, פּראָווינציעלע און פעדעראלע. — און עס וואקסן זייערע הור־צאות.

וואָס זשע זאָלן די רעגירונגען טאָן מיט זייערע בודזשעטן? צוערשט, נאטירלאך, מוז מען זעען צו שניידן אויסגאבן וואו נאָר מען קאָן. אָבער וויי־ניין אין דער ריכטונג קאָן מען נים און מען מאָר נים. טאקע צוליב די שווע־רע צייטן. אזוי. למשל, וואָלט שניידן געהאלטן אָדער אָפּזאָגן אנגעשטעלטע נאָך פארגרעסערט די אזוי שלעכטע לאגע אין לאנד. מען מוז דערפאר זוכן אנדערע מיטלען צו דעקן די דעפיציטן.

איינער פון די לייכטסטע מיטלען איז אפשר א הלואה. דאָס איז אָבער אויך א געפערלאכער מיטל: צו דעקן לויפנדיקע הוצאות דורך הלואות איז א שריט צו באנקראָט.

פארבלייבט דער אלטער מיטל: שטייערן. אָבער שטייערן האָט קיי־נער קיין חשק נים צו צאָלן, און ווי מען דערהערט נאָר ווענן עפּעס א גע־פלאנטן נייעס שטייער. באלד הויבט זיך אויף א "ויצעקו" פון די פעזאנען, וואָס דארפן צאָלן דעם שטייער.

דער איינציקער וואָס צאָלט און שווייגט, איז דער ברייטער עולם. ווענען עס קומט אָן אמשווערסטן צו צאָלן. ער האָט נים קיין קרוב און קיין גואל און טראָגט געדולדיק די לאסטן.

און דערפאר קומט עס אָפט אויס, אז די רייכערע עלעמענטן שלאָגן אָפּ אן אמאקע אויף זייערע קעשענעס. אָבער אזוי ווי די רעגירונג מוז פארט האָבן דאָס געלט, ווערט עס געזעטן דורך א פארשטעלטן שטייער אויפ'ן ברייטן עולם.

דער פארקויף שטייער, למשל

א סטודענטישע קאָנפערענץ צו באַקעמפן דעם אוניווערסיטעט אַנטיסעמיטיזם

(א בריוו פון זשענעווע)
פון ב. בן־אריה

אין ביורא פון "וועלטס סטודענטן ווערק", אדער פון "אינטערנאציאנאלן סטודענטן דינסט" ווי ער הייסט אין ענגליש, ווערן געמאכט די לעצטע הכ־נות צו דער צווייטער קאנפערענץ, וועל־כע די דאזיקע סטודענטן ארגאניזאציע רופט צוזאמען מיטן צוועק צו באקעמפן דעם אנטיסעמיטיזם. מיטן חודש אפריל וועלן אין דער שטילער און רואיקער שווייצארישער שטעטל ניאָן, וועלכע לינט אויף די פראכטפולע ברעגעס פון דעם שייגעס גענפער זעע, זיך פארזאמלען פארשטייער פון דער אידישער סטודע־נטענשאפט צוזאמען מיט פארטרעטער פון די פארביסענע אייראָפּייאישע אנטיסע־מיטישע סטודענטן ארגאניזאציעס, זיך זעצן מיט זיי ביי איין טיש און פרובן פירן מיט זיין אן אפענעם און אפן האר־ציקן שמועס מכח דער אידישער פראגע און ביחוד מכח דער טרויעריקער לאגע פון אידישע סטודענטן.

די ארגאניזאטארן פון דער קאנפערענץ, די פירער פון דעם "וועלטס סטודענטן ווערק", זיינען זיך פול באוואוסט פון דער גרויסער אחריות, וועלכע זיי האָבן געגומען אויף זיך, באשליסנדיק אין יאָר 1928 איינשליסן אין זייער טעטיקייט פראגאראם אויף דעם קאמף קעגן דעם אנטיסעמיטיזם: זיי וויסן גאנץ גוט, אז די אויפגאבע, וועלכע זיי האָבן זיך גע־שטעלט, אין נאָר נים פון די לייכטע און אז דאָס ציל קאָן נים דערגרייכט ווערן פשוט נאָר דורך דעם, וואָס מען וועט דורך א מערהייט פון שטימען אָננעמען אויף א קאָנגרעס אדער א קאָנפערענץ א פארמעלע רעזאָלוציע קעגן אנטיסעמי־טיזם און לטובת א יושר'דיקערע באהאנד־לונג פון דן אידישע קאָלעגן. זיי האָבן זיך דערפאר גלייך פון אנהויב אָן גע־שטעלט אויפן שטאנדפּונקט, אז מען וויל טאקע באמת דערגרייכן וועלכע נים איז מכשלות'דיקע רעזאָלטאטן, דאן איז ראשית כל נוטיק אצוזהויבן א סיס־טעמאטישע און ציל באוואוסטע אויפקלע־רונגס ארבעט אין די אנטיסעמיטישע סטודענטן קרייזן נופא, אז מען דארף זעען שאפן א נייטראלן באָדן, אויף וועלכן דאן ביידע צדדים זאָלן זיך קאָנען טרע־פען. אז מען דארף פרובירן זיי ווי ווייט מעגלאך צו דערנענטערן, אז מי יודע, אפשר קאָן דאָן נאָך געלונגען אמאָל זיי ברייננען אויך צו א געוויסן הסכם. איז דער זינען און נייסט דאָס דער "וועלט סטודענטן ווערק" אויפגעפאסט זיין אויפ־גאבע און אויף עפּסטנעשטעלט זיין אר־בעטס פלאן.

נאָר ווער איז זי, אט די דאזיקע אינ־טערנאציאָנאלע סטודענטן ארגאניזא־ציע, וועלכע האָט זיך ביז'ן היינטיקן טאָג אלס די ע ר ש ט ע און איינ־ציקע אפּגערופן אוי הדי צרות און יסו־רים פון די אידישע סטודענטן און גע־פונען פאר נויטיק ווידמעגען דער אנ־געוויטיקסטער אייראָפּייאישער אוני־ווערסיטעט פראגע, וועלכע עס שטעלט פאר מיט זיך דער שאנד פלעק פון אנ־טיסעמיטיזם, איר אויפטערקזאמקייט און א טייל פון איר אקטיווייטעט?

דער "וועלט סטודענטן ווערק" איז גענריכטעט געווארן אנטערן נאָמען "אייר־ראָפּעאישער סטודענטן הילף" גלייף נאָכן קריג אין יאָר 1920, לויט דער אינציאטיוויע פון דעם "וועלט פארבאנד פון די קריסטלאכע סטודענטן געועל־שאפטן"; אדער דאס דאָ געהאט אלס זיין הויפּט צוועק מאטעריעל צו העלפן און צו שטיצן די סטודענטישאפט אין די עקאָנאָמיש רואינירטע און פארארעמטע צענטראל אין מזרח אייראָפּעאישע לענ־דער. אין יסוד פון דער ארבעט פון דער בעט איז צעשטערט געווארן.

ניי געשאפענער ארגאניזאציע איז דערביי פון ערשטן טאָג אָן געלייגט געווארן דער פרינציפּ, אז די נאָנצע הילפס טעטיקייט דארף געפירט ווערן אָן אונטערשייד פון ראסן, גלויבן און רעליגיע. כדי ריכ־טיק אפצושאצן די באדייטונג, וועלכע די דאזיקע ארגאניזאציע האָט געשפּילט אין יענע יאָרן אין דעם אייראָפּעאישן אוניווערסיטעט לעבן, איז נענוג זיך נאָר צו דערמאָנען, אז פון 1920 ביז 1926 האָט זי אויסגעגעבן אויף הילף ניט מער און ניט ווייניקער ווי צוויי מיליאָן דריי מאָל הונדערט טויזנט דאָלאר, מיט דער ציים, נאָכדעם ווי די נויט איז אביסל נרינגער געווארן אין די פארשיידענע לענדער, האָט זיך דער "וועלט סטודענטן ווערק" אנגעהויבן פארנעמען הויפּטזעכ־לאך מיט דער שאפונג און אונטערשטי־צונג פון סטודענטישע ז ע ל ב ס ט־ה י ל ף ארגאניזאציעס. באלד האָט דער אויפ'ן גרונד פון ים, צען מייל פון איר־לאנד, געפונען דער אוצרות און ביז האָט איז נאָך קיין ערנסטע אנשטרענגונג נים געמאכט געווארן זיי אויסצוהויבן פון וואָ־סער. ערשט איצט לייגענען מיר, אז אינגי־כען וועלן געגומען ווערן די נויטיקע שריט צוצוקומען צו די דאזיקע אוצרות.

דאָס דאָ 7טן מאי, 1915, איז די דאמע שיף "לוזיטאניע" געזונקען געווארן פון א דייר־טשער סאָבמאַרין, 1134 נפשות זיינען אומגעקומען מיט מיט זיי א ריי־כטום, וואָס ווערט איצט געשאצט ביז העכער 5 מיליאָן דאָלאר. א סך פון די אומגעקומענע זיי־נען געווען זייער רייך. אויסער געלט האָבן זיי מיטגעפירט ברילאָנטן און דימענטן און אנדערע ווערטפולע זאכן. זעלבסטפאר־שטענדלאך, אז דעם געגרייט ווערט פון גע־זונקענעם פארמעגן קאָן מען נים וויסן.

דער געראנג, אז מען זאָל פרובירן אויסהויבן פון גרונט פון ים די געווענקענע אוצרות, איז געקומען נעענטער צו ראָע־לזיירונג, מיט דער האלב־דערפאָלגרייכער פּראָבע וואָס די ענגלישע רעגירונג האָט געמאכט ארויסצוהויבן ווערטפולע זאכן פון אן אנדער געזונקענער שיף.

צוריק מיט 8 יאָר האָט זיך די בריטישע האנדלס שיף "אידזשיפּט" צוזאמענגע־שטויסן מיט אן אנדער שיף און איז גע־זונקען געווארן. זינט דאמאלסט האָבן ענג־לישע אינזשענערן אויסגעארבעט פּלענער צו ראטעווען פון ים גרונד די זאכן וואָס זיינען ארונטערגעזונקען מיט דער שיף. פאר דעם צוועק איז אויפגעבויט געווארן א ספּעציעלע שיף, באלאדן מיט אלע נויטיק־קע מכשירים, וועלכע האָט זיך געפונען אויפ'ן פלאָץ, אום טויכער זאָלן זיך קאָנען ארונטערלאָזן אן אויסגעפינען דאָס ריכטי־קע פלאָץ, וואו די שיף איז געזונקען.

די טויכער האָבן אויסגעפונען, אז די שיף געפינט זיך 400 פוס אונטערן וואַ־סער. אזוי טיף האָבן זיי אָבער זיך ניט גע־קאָנט אריינטערלאָזן, ווייל דער דרוק פון וואסער איז צו שטארק און עס איז כמעט אוממעגלאך צו זעען עפּעס. עס האָבן דאָ־ריבער נעמוזט צוגעטראכט ווערן ספּעציע־לע אפּאראטן, וועלכע זאָלן צושטעלן לופט און באלייכטונג צו די טויכער.

די ארבעט איז צונעגאנגען זייער דער־פאָלגרייך און מען האָט דערוואַרטעט גוטע רעזולטאטן. אָבער פּלוצלונג האָט פאסירט אן אומגליק — די שיף אויף דער אויבער־פלאך האָט אנגעהויבן אין דן נאנצע אר־בעט איז צעשטערט געווארן.

אויפ'ן גרונד פון ים, צען מייל פון איר־לאנד, געפינען זיך אוצרות און ביז איצט איז נאָך קיין ערנסטע אנשטרענגונג נים געמאכט געווארן זיי ארויסצוהויבן פון וואַ־סער. ערשט איצט לייגענען מיר, אז אינגי־כען וועלן געגומען ווערן די נויטיקע שריט צוצוקומען צו די דאזיקע אוצרות.

דאָס 7טן מאי, 1915, איז די דאמע שיף "לוזיטאניע" געזונקען געווארן פון א דייר־טשער סאָבמאַרין, 1134 נפשות זיינען אומגעקומען מיט מיט זיי א ריי־כטום, וואָס ווערט איצט געשאצט ביז העכער 5 מיליאָן דאָלאר. א סך פון די אומגעקומענע זיי־נען געווען זייער רייך. אויסער געלט האָבן זיי מיטגעפירט ברילאָנטן און דימענטן און אנדערע ווערטפולע זאכן. זעלבסטפאר־שטענדלאך, אז דעם געגרייט ווערט פון גע־זונקענעם פארמעגן קאָן מען נים וויסן.

דער געראנג, אז מען זאָל פרובירן אויסהויבן פון גרונט פון ים די געווענקענע אוצרות, איז געקומען נעענטער צו ראָע־לזיירונג, מיט דער האלב־דערפאָלגרייכער פּראָבע וואָס די ענגלישע רעגירונג האָט געמאכט ארויסצוהויבן ווערטפולע זאכן פון אן אנדער געזונקענער שיף.

צוריק מיט 8 יאָר האָט זיך די בריטישע האנדלס שיף "אידזשיפּט" צוזאמענגע־שטויסן מיט אן אנדער שיף און איז גע־זונקען געווארן. זינט דאמאלסט האָבן ענג־לישע אינזשענערן אויסגעארבעט פּלענער צו ראטעווען פון ים גרונד די זאכן וואָס זיינען ארונטערגעזונקען מיט דער שיף. פאר דעם צוועק איז אויפגעבויט געווארן א ספּעציעלע שיף, באלאדן מיט אלע נויטיק־קע מכשירים, וועלכע האָט זיך געפונען אויפ'ן פלאָץ, אום טויכער זאָלן זיך קאָנען ארונטערלאָזן אן אויסגעפינען דאָס ריכטי־קע פלאָץ, וואו די שיף איז געזונקען.

די טויכער האָבן אויסגעפונען, אז די שיף געפינט זיך 400 פוס אונטערן וואַ־סער. אזוי טיף האָבן זיי אָבער זיך ניט גע־קאָנט ארונטערלאָזן, ווייל דער דרוק פון וואסער איז צו שטארק און עס איז כמעט אוממעגלאך צו זעען עפּעס. עס האָבן דאָ־ריבער נעמוזט צוגעטראכט ווערן ספּעציע־לע אפּאראטן, וועלכע זאָלן צושטעלן לופט און באלייכטונג צו די טויכער.

די ארבעט איז צונעגאנגען זייער דער־פאָלגרייך און מען האָט דערוואַרטעט גוטע רעזולטאטן. אָבער פּלוצלונג האָט פאסירט אן אומגליק — די שיף אויף דער אויבער־פלאך האָט אנגעהויבן אין דן נאנצע אר־בעט איז צעשטערט געווארן.

ניט קוקנדיק וואָס דער פארזוך איז אום־גליקלאכערווייזט געווען אויפגעגומען, פון־דעסטוועגן האָט זיך ניט לאנג צוריק גע־גרינדעט אן אמעריקאנער קאָמפּאניע וואָס נעמט זיך אונטער אנצופירן די ארבעט פון ארויסהויבן דאָס רייכטום, וואָס עפּעינס זיך אין דער פארזונקענער "לוזיטאניע" און אין מאָכלייט דער דערקלערט, קאָן מען איצט האָפן אויף דערפאָלג.

אמת, אלע גיבן צו אז דאָס פלאָץ וואו די "לוזיטאניע" געפינט זיך איז ניט גוט צוגעפּאסט פאר טויכעריי. דער ים איז דאָרט זייער שטורמדיק און מען נים דאָס שוין געמאלט א סך פּראָבעס, וואָס זיינען דורכגעפאלן. ניט קוקנדיק אבער דאָרויף, זאָגן עקספּערטסן, אז אויב די נויטיקע הכ־נות זאָלן געמאכט ווערן, וועלן זיין גוטע רעזולטאטן.

ווי געזאָגט, ווייסט קיינער ניט דעם ווערט פון די אוצרות וואָס געפינען זיך אויפ'ן גרונט פון ים. עס איז אבער א באַ־קאנטער פאקט, אז עס ווייסן די קאָרנע 21 הונדערט מענשן, וועלכע זיינען דערטרונ־קען געווארן בשעת דער שוידערלאכער קאַ־טאסטראָפע האָבן זיך געפונען אן סך דריי־כע לייט. 120 פון זיי זיינען געווען אמע־ריקאנער, וועלכע האָבן, ווי מען דענקט, מיטגעפירט קאסטבארע צירונג. עס איז גענוג אנצוווייזן אז צווישן די רייכע לייט פון אמעריקע האָבן זיך געפונען אלפערע גווין וואנדערבילט, טשארלס פראהמאן, א טעאטער מאגנאט, עלבערט האבארט, א באריטטער שרייבער, און טשארלס קליין.

עס קאָן מעגלאך זיין, אז אויב עס וועט זיך איינגעבן ארויסצורייסן פון אקעאנ'ס פארשלאָסענעם בויך דאָס אויצרות וואָס זיי־נען דארט באגראבן, וועלן אנדערע אפארזוכן געמאכט ווערן צו פארשן און אויסגעפינען וואָס עס טוט זיך אונטער דער וואסער־מאסע.

עס זיינען דאָ א סך פארצייכנטע איינ־צעלהייטן וועגן שיפן, וואָס זיינען אונ־טערגעגאנגען, און כאטש מען ווייסט ניט באשטימט וואו די אומגליקן זיינען פאר־געפונען, גלויבן אבער א סך עקספּערטן, אז מיט אביסל זוכן וואָלט מען זיי געקאָנט אויסגעפינען און אויסרעכנען פון זיי אלעס וואָס איז ווערט ארויסצוגעגומען. וואָס איז ווערט ארויסצוגעגומען. דאריבער אינטערעסירט מען זיך אזוי מיט די רעזולטאטן, וואָס די אמעריקאנער קאָמ־פּאניע וועט דערגרייכן אין איר פארזוך ארויסצוהויבן פון ים־גרונד די אוצרות פון דער "לוזיטאניע".

זוכן ארויסצונעמען פון דעם ים געזונקענע אוצרות

ניט קוקנדיק וואָס דער פארזוך איז אום־גליקלאכערווייזט געווען אויפגעגומען, פון־דעסטוועגן האָט זיך ניט לאנג צוריק גע־גרינדעט אן אמעריקאנער קאָמפּאניע וואָס נעמט זיך אונטער אנצופירן די ארבעט פון ארויסהויבן דאָס רייכטום, וואָס עפּעינס זיך אין דער פארזונקענער "לוזיטאניע" און אין מאָכלייט דער דערקלערט, קאָן מען איצט האָפן אויף דערפאָלג.

אמת, אלע גיבן צו אז דאָס פלאָץ וואו די "לוזיטאניע" געפינט זיך איז ניט גוט צוגעפּאסט פאר טויכעריי. דער ים איז דאָרט זייער שטורמדיק און מען נים דאָס שוין געמאלט א סך פּראָבעס, וואָס זיינען דורכגעפאלן. ניט קוקנדיק אבער דאָרויף, זאָגן עקספּערטסן, אז אויב די נויטיקע הכ־נות זאָלן געמאכט ווערן, וועלן זיין גוטע רעזולטאטן.

ווי געזאָגט, ווייסט קיינער ניט דעם ווערט פון די אוצרות וואָס געפינען זיך אויפ'ן גרונט פון ים. עס איז אבער א באַ־קאנטער פאקט, אז עס ווייסן די קאָרנע 21 הונדערט מענשן, וועלכע זיינען דערטרונ־קען געווארן בשעת דער שוידערלאכער קאַ־טאסטראָפע האָבן זיך געפונען אן סך דריי־כע לייט. 120 פון זיי זיינען געווען אמע־ריקאנער, וועלכע האָבן, ווי מען דענקט, מיטגעפירט קאסטבארע צירונג. עס איז גענוג אנצוווייזן אז צווישן די רייכע לייט פון אמעריקע האָבן זיך געפונען אלפערע גווין וואנדערבילט, טשארלס פראהמאן, א טעאטער מאגנאט, עלבערט האבארט, א באריטטער שרייבער, און טשארלס קליין.

עס קאָן מעגלאך זיין, אז אויב עס וועט זיך איינגעבן ארויסצורייסן פון אקעאנ'ס פארשלאָסענעם בויך דאָס אויצרות וואָס זיי־נען דארט באגראבן, וועלן אנדערע אפארזוכן געמאכט ווערן צו פארשן און אויסגעפינען וואָס עס טוט זיך אונטער דער וואסער־מאסע.

עס זיינען דאָ א סך פארצייכנטע איינ־צעלהייטן וועגן שיפן, וואָס זיינען אונ־טערגעגאנגען, און כאטש מען ווייסט ניט באשטימט וואו די אומגליקן זיינען פאר־געפונען, גלויבן אבער א סך עקספּערטן, אז מיט אביסל זוכן וואָלט מען זיי געקאָנט אויסגעפינען און אויסרעכנען פון זיי אלעס וואָס איז ווערט ארויסצוגעגומען. דאריבער אינטערעסירט מען זיך אזוי מיט די רעזולטאטן, וואָס די אמעריקאנער קאָמ־פּאניע וועט דערגרייכן אין איר פארזוך ארויסצוהויבן פון ים־גרונד די אוצרות פון דער "לוזיטאניע".

דער קאַרניוואַל

פון י. אייגער, ירושלים

אויפ'ן גרונד פון דער קאָנפערענץ, די פירער פון דעם "וועלטס סטודענטן ווערק", זיינען זיך פול באוואוסט פון דער גרויסער אחריות, וועלכע זיי האָבן געגומען אויף זיך, באשליסנדיק אין יאָר 1928 איינשליסן אין זייער טעטיקייט פּראָגראם אויף דעם קאמף קעגן דעם אנטיסעמיטיזם: זיי וויסן גאנץ גוט, אז די אויפגאבע, וועלכע זיי האָבן זיך גע־שטעלט, איז נאָר נים פון די לייכטע און אז דאָס ציל קאָן נים דערגרייכט ווערן פשוט נאָר דורך דעם, וואָס מען וועט דורך א מערהייט פון שטימען אָננעמען אויף א קאָנגרעס אדער א קאָנפערענץ א פארמעלע רעזאָלוציע קעגן אנטיסעמי־טיזם און לטובת א יושר'דיקערע באהאנד־לונג פון די אידישע קאָלעגן. זיי האָבן זיך דערפאר גלייך פון אנהויב אָן גע־שטעלט אויפן שטאנדפּונקט, אז מען וויל טאקע באמת דערגרייכן, אז מען זאָל נים מאכן א מכשלות'דיקע רעזאָלוציע, וועלכע נים איז משמשות'דיקע רעזאָלטאטן, דאן איז דאָס ראשית כל נוטיק אצוזהויבן א סיס־טעמאטישע און ציל באוואוסטע אויפקלע־רונגס ארבעט אין די אנטיסעמיטישע סטודענטן קרייזן נופא, אז מען דארף זעען שאפן א נייטראלן באָדן, אויף וועל־כן ביידע צדדים זאָלן זיך קאָנען טרע־פען. אז מען דארף פרובירן זיי ווי ווייט מעגלאך צו דערנענטערן, אז מי יודע, אפשר קאָן דאָן נאָך געלונגען אמאָל זיי ברייננען אויך צו א געוויסן הסכם. איז דער שטילער און רואיקער אָט דער "וועלט סטודענטן ווערק" אויפגעפאסט זיין אויפ־גאבע און אויף עפּסטנעשטעלט זיין אר־בעטס פלאן.

נאָר ווער איז זי, אט די דאזיקע אינ־טערנאציאָנאלע סטודענטן ארגאניזא־ציע, וועלכע האָט זיך ביז'ן היינטיקן טאָג אלס די ע ר ש ט ע און איינ־ציקע אפּגערופן אוי הדי צרות און יסו־רים פון די אידישע סטודענטן און גע־פונען פאר נויטיק ווידמעגען דער אנ־געוויטיקסטער אייראָפּייאישער אוני־ווערסיטעט פראגע, וועלכע עס שטעלט פאר מיט זיך דער שאנד פלעק פון אנ־טיסעמיטיזם, איר אויפטערקזאמקייט און א טייל פון איר אקטיווייטעט?

דער "וועלט סטודענטן ווערק" איז גענריכטעט געווארן אנטערן נאָמען "אייר־ראָפּעאישער סטודענטן הילף" גלייף נאָכן קריג אין יאָר 1920, לויט דער אינציאטיוויע פון דעם "וועלט פארבאנד פון די קריסטלאכע סטודענטן געועל־שאפטן"; אדער דאס דאָ געהאט אלס זיין הויפּט צוועק מאטעריעל צו העלפן און צו שטיצן די סטודענטישאפט אין די עקאָנאָמיש רואינירטע און פארארעמטע צענטראל אין מזרח אייראָפּעאישע לענ־דער. אין יסוד פון דער ארבעט פון דער בעט איז צעשטערט געווארן.

אויפ'ן אינערלאכן פחד "לפה יאמרו", וועלכן די אידן זיינען אין קיין לאנד ניט פריי. אנשטאט דאָס — פולשטענ־דיקער פרייער ווילן אויסדרוק, ווי אין ווייטערן: "און וואהין דער דורכגעלאָזן זיי געפירט, אחרן זיינען זיי געגאנגען"... דער דריטער און ווארשיינלאך וויכטיק־סטער מאָמענט אין דאָס, וואָס די שטאָט פירער ווילן אביסל באלעבן די שטאטישע באפעלקערונג, וועלכע קרעכצט אונטער דעמיאָר פון עקאָנאָמישן קריזיס. און ווי־ניט ווי — 20-25 טויזנט נעפסט, וועל־כע קומען פון אלע עקן לאנד אויף 3-4 טעג, קענען עטוואס לינדערן דעם מצב. זאָל זיין א היי שעה! אט ווארום דער תל אביב'ער מוניציפּאליטעט האָט היי יאָר גענומען אזא גרויס אנטייל אין די פארבאריייטונגען פונם קאָרניוואל און זיין דורכפירן, און דער לארד־מעיאר זעלבסט, דער 70־יעריקער דזיזענהאף, האָט גערינגן אויף א פערד אין דער שפּיץ פון א גלענצנדער גרופּע רייטער פון די שכנות'דיקע קאָלאָניעס אויף הייסע אראָ־בישע פערדלאך, וואָס אונטער זייערע שטארקע פיס האָט זיך שיער די ערד ניט געשפּאלטן..

נאָך פאר דריי־פיר טעג ביזן טאָג פון דעם קאָרניוואל האָט זיך אָננעהויבן דער צוזאמענפאר פון די געסט. נאָכנעצ צוגן, הונדערטע אוטאָמאָביל האָבן זיך אריינ־גענאָמען אין דער דאזיקער שיינער פרי־לינגס שטאָט. מען איז געקומען פון אלע שטעט, פון אלע קאָלאָניעס, נאָענט און ווייטע; נאָנצע משפחות פון דריי דורות — זיידעס, קינדער און איינקלאך, מיט רענצלאך און פעקלאך. מען איז געקומען אין די טויזנטער, זיך אומאויפעראלאך גע־צוגן אין די האָטעלן, צו פאר־וואנדרטע צו דער אויבער־טאָג פון אן אמעריקאנער טאָג, דאָס האָבן זיי אויסגעשריגן אויף דער אויבער־ריבער נעמוזט צוגעטראכט ווערן ספּעציע־לע אפּאראטן, וועלכע זאָלן צושטעלן לופט און באלייכטונג צו די טויכער.

די ארבעט איז צונעגאנגען זייער דער־פאָלגרייך און מען האָט דערוואַרטעט גוטע רעזולטאטן. אָבער פּלוצלונג האָט פאסירט אן אומגליק — די שיף אויף דער אויבער־פלאך האָט אנגעהויבן אין דן נאנצע אר־בעט איז צעשטערט געווארן.

ניט קוקנדיק וואָס דער פארזוך איז אום־גליקלאכערווייזט געווען אויפגעגומען, פון־דעסטוועגן האָט זיך ניט לאנג צוריק גע־גרינדעט אן אמעריקאנער קאָמפּאניע וואָס נעמט זיך אונטער אנצופירן די ארבעט פון ארויסהויבן דאָס רייכטום, וואָס עפּעינס זיך אין דער פארזונקענער "לוזיטאניע" און אין מאָכלייט דער דערקלערט, קאָן מען איצט האָפן אויף דערפאָלג.

אמת, אלע גיבן צו אז דאָס פלאָץ וואו די "לוזיטאניע" געפינט זיך איז ניט גוט צוגעפּאסט פאר טויכעריי. דער ים איז דאָרט זייער שטורמדיק און מען נים דאָס שוין געמאלט א סך פּראָבעס, וואָס זיינען דורכגעפאלן. ניט קוקנדיק אבער דאָרויף, זאָגן עקספּערטסן, אז אויב די נויטיקע הכ־נות זאָלן געמאכט ווערן, וועלן זיין גוטע רעזולטאטן.

ווי געזאָגט, ווייסט קיינער ניט דעם ווערט פון די אוצרות וואָס געפינען זיך אויפ'ן גרונט פון ים. עס איז אבער א באַ־קאנטער פאקט, אז עס ווייסן די קאָרנע 21 הונדערט מענשן, וועלכע זיינען דערטרונ־קען געווארן בשעת דער שוידערלאכער קאַ־טאסטראָפע האָבן זיך געפונען אן סך דריי־כע לייט. 120 פון זיי זיינען געווען אמע־ריקאנער, וועלכע האָבן, ווי מען דענקט, מיטגעפירט קאסטבארע צירונג. עס איז גענוג אנצוווייזן אז צווישן די רייכע לייט פון אמעריקע האָבן זיך געפונען אלפערע גווין וואנדערבילט, טשארלס פראהמאן, א טעאטער מאגנאט, עלבערט האבארט, א באריטטער שרייבער, און טשארלס קליין.

עס קאָן מעגלאך זיין, אז אויב עס וועט זיך איינגעבן ארויסצורייסן פון אקעאנ'ס פארשלאָסענעם בויך דאָס אויצרות וואָ

1 טאָג
נעדיינקם אז מיר קשנען אייך נעבן
באדינונג, אויב איר פארלאנגט דריי קליינע
אין אלע אייערע אדער פארבן
7 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. פ. פארסנאי, מענעדזשער

א בריוו אין רעדאקציע

אימיגראנטן דאנקען פאר פרץ שול אונטן קורסן

דערלויבט אפצודרוקן די דאנקזאגונג פון די אונטן קורסאנטן צו די י. ל. פרץ לערער פון ענגליש:

מרס. וויקטאר מיס לוקאוו, מיס פאלינסקי, מיס טוייטן; די חברים זאלף, קאנטאר, זארעצקי און חברה גלעז.

מיר האלטן שוין דאנקען נאט נאך די אונטן קורסן. אין לויף פון די פאר חדשים, איז זיך די ארבעט אנגעגאנגען מיט איר סדר: מאנטאג ענגליש — דינסטאג — אידיש — מיטוואך — נעשיכטע און ליטעראטור; דאנערשטאג — ווידער ענגליש. און אזוי האט זיך דאס געצויגן אין משך פון לערן סעזאן. אן שום געפילדער. און מיר שילער האבן געגלויבט אז דאס קומט אונז, און די י. ל. פרץ שול איז ניט איינציקע אויף דעם געביט. א סך אינסטיטוציעס פון פאר שיידענע קאלירן און אויף אומפארטייאישע זיינען טעטיק און וויליק צו העלפן דעם ארימען אימיגראנט. וועגן מיר האבן אבער געהאט די מעגלאכקייט זיך צו צו קוקן נעענטער, און זיך מער באקאנען מיט די ארגאניזאציאנעלע טעטיקייט פון דער שטאט ווינניפעג. זייט נען מיר געקומען צו דער איבערצייגונג אז אן אויסנאמע אין די י. ל. פרץ שול מיט אירע לערער. עס איז א גענוגנדער אויסדרוק פאר די לערער, וואס אלע שול באזוכער האט אויך פריינט דאנק זיך וואריס אפגערופן אויף דעם געזעגענונגס באנעקעט.

דער עקאנאמישער קריזיס וועלכער בו־שעוועט היינט צו טאג ליינט נעגנג שטיינער אויף דעם וועג פון דער שול באוועגונג, און ווען מיר גייבן א טראכט אונטער וואסערע פארמען און באדינגונג־גען אידישע שולן דארפן קעמפן, שונ־אים צווייערליי, פרעמדע און אויף איי־נענע פעלן ניט וועלכע זיינען אפשר ניט וויינינקער געפערלאך ווי די פרעמדע.

אין דעם געראנגל פאר דעם קיום פון די אידישע שולן מוזן די לערער קעמפן, און מיר ווייסן און פילן וואס פאר אן אחריות עס ליגט אויף דעם אידישן לע־רער פון די אידישע שולן. אבער די אי־דישע לערער נעמען דאס נישט אין באר־טראכט, ווייל די אידישע שול איז א נעץ מעטיקע קולטור אינסטיטוציע אין וועלכן עס ברויזט מיט לעבן און מיט דער פרייד פון שאפן.

אויף וויפיל זי איז אין געראנגל פאר איר טאג טעגלאכער עקזיסטענץ, מוז די אידישע שול פון האבן עקזיסטענץ בארעכט־קונג. די אידישע שול איז דער פרייד און שטאלץ פון דעם אידישן ארבעטער. די ליבע און אכטונג צו דער דאזיקער איב־סטיטוציע איז ניט ווייל מיר זיינען שי־לער. נאך זי פארדיינט זיך דאס וואו אן אויסשפרייט נעץ פאר א געזונטן אידי־שען דור און אפשר דורות. די באצאיאונ־גען אונזערע צו די לערער איז א חבר'שע, א ברודערלאכע — דיכטיקער געזאנט, זייער אן אינטימע. דאס איז א קולטור אינסטיטוציע אין בוכשטעבלאכן זין פון וואָרט. א אינסטיטוציע וועלכע איז פאר אינטערעסירט אין יעדער אנגעלעגנהייט, און זוכט נישט אויסנוצן דערביי א באַ־שטימטן קאליר.

די י. ל. פרץ שול איז א פארקערפע־רונג פון דער אידישער רענעסאנס באַ־וועגונג. אין ווינניפעג. מען קאן זאגן מיטן פולן מויל, אז די לערער האבן פאר־דינט געאכטעט צו זיין פון אלע און אלע־מען. די פרץ שול איז א גייסטרייכע אינ־סטיטוציע, און איז פרינציפיעל אויס־געהאלטן אין אירע אידעאלן פון אידישן גייסט.

מיט שטאלץ דריקן מיר אויס אונ־זער דאנק צו די חשוב'ע געסט י. זי־פער און מ. א. גרעי פאר זייערע האר־ציקע באגריסונגען, וועלכע האבן אין ווארימע ווערטער אויסגעדריקט זייער צופרידנהייט. דער געזעגענונגס באַ־קעט וועלכער איז אויסגעפאלן איבר פאזאנטע איז גלויב איך א ספעציעלער יום טוב אויף דעם געביט, און מיר שי־לער פון די אונטן קורסן איז אויסגעפא־לען צו זיין די פיאנערן פון דעם יום־טוב. מיר וואַרטן און האפן אויף די ווייטער דיקע אונטן קורסן מיטן קומענדיקן סע־זאן. ביי דער געלעגנהייט דריק איך אויספון אלע אונזערע שילער פיל אַכ־טונג און אנערקענונג. מיר נעבן אונ־ז גלוק וואונש אייך לערער צו דער־פירן די אינסטיטוציע צום העכסטן קול־מינאציאנס ניווא וואס א שול קאן זיך דערהויבן.

מיט גרוים דרך ארץ,
פייוויש קייץ.

פייוויש קאץ
רחל באראן
משה מילדס
רבקה קאץ
הערש באראק
צילא נאנעצקי
גרינבלאט

רעגיסטראציע
פאר קינדער
אין תלמוד תורה
אלע עלטערן וועמעס קינדער לערנען אין ת"ת דארפן אומבאדינגט קומען פערזענלאך צו רעגיסטרירן זייערע קינדער פאר'ן נייעם זמן. עס וועלן אויך אנגענומען ווערן
נייע תלמידים פאר אלע קלאסן
באזונדערס פאר'ן
קינדער גארטן
אנפאנגער פאר אונטן קלאסן
רעגיסטראציע וועט פארקומען:
זונטאג, אפריל 5, פון 10 ביז 1 נ. מ.
מאנטאג, אפריל 6, פון 7 ביז 9 נ. מ.
זונטאג, אפריל 12, פון 10 ביז 1 נ.מ.
פון זונטאג דעם 12טן אפריל וועט ניט דערלויבט ווערן קיינע תלמידים צו באזוכן די קלאסן אן א רעגיסטראַ־ציע פארטל.

דרי "ווילדע" עסקימאסן

(שלוס פון זייט 2)

באשיצן פון די פאלאר בערן, זיי וואוינען אין גאר קליינע דערפער, צו פערציק פערזאן אין א דארף, וואס באשטיים פון ארום צען הייזער געמאכט פון שניי און אייז. זיי דערוואיטמען זיך, ברענענדיק די פעטסט פון ים הינט. די דאזיקע פעטסט ווערט אויף געגעבן רוי, אזוי ווי דאס איין הויז אין קליין, מוזן די קינדער עסן שטייענדיקערהייט. פאר גלעזער נוצט מען די הערנער פון די קאריבוס.

די עסקימאסן זיינען מיט זייער ארט לעבן וויינ'סקסטנס צען טויזנט יאר הינ־טערשטעליק לגבי אונזער ציוויליזאציע. זיי ווייסן ניט פון קיין געלט, פון דאַ־לארס און סענטן, זיי ווייסן ניט פון ארבעטסלאזיקייט, פון א יאגן זיך נאך פראפיט, נאך פארדיינסטן, פון קיין געמבלען, און פון קיין שפיל און קיין סטאסק אודאי ניט.

זיי ווייסן ניט פון קיין פענסי עסנס, און אפשר דערפאר ליידן זיי ניט פון קיין מאגן קראנקהייטן און זיי האבן געזונטע ציין.

זיי ווייסן ניט פון קיין מאדעס און סטייל, דערפאר באנוגענען זיי זיך מיט זייערע קליידער פון פעל.

זיי ווייסן ניט פון קיין ביכער און ציימונגען, דערפאר אבער ווייסן זיי אויך ניט פון קיין מארדן, זעלבסטמארדן, "האלד אפס" און אנדערע פארברעכנס.

אפשר איז בערנארד שאו נאנץ גערעכט ווען ער זאגט אז זייער ציוויליזאציע איז נאר דרייסיק טויזנט יאר אין פאראויס פון אונזערער.

א סטודענטישע קאנפערענץ צו באקעמפן דעם אוניווערסיטעט-אנטיסעמיטיזם

(שלוס פון זייט 2)

איצטיקער שטעלונג פון די אידישע סטו־דענטן"; "די אידן אין דער פאליטיק"; "די אידן אין דער ווירטשאפט"; "די אידן אין דער קולטורעלער אנטוויקלונג פון די פעלקער". אויף דאס מאל וועלן זיך אין דער בראטונג באטייליגן פאר־טרעטער פון דער אידישער סטודענטן־שאפט און פירנדע סטודענטן פון דער אייראפעאישער אנטיסעמיטישער סטו־דענטן באוועגונג. עס זיינען אויך איינ־געלאדן געווארן צו דער קאנפערענץ אייר־ניקע פערזענלאכקייטן, סיי אידישע און סיי ניט אידישע; זייערע נעמען זיינען דערווייל נאך ניט באקאנט געמאכט גע־ווארן. בסך הכל דערווארט מען אין נ־אן די באטייליגונג פון אן ערך פערציק פערזאן.

די הויפט הכנות צו דער קאנפערענץ ווערן געמאכט דורכן לייטער פון דער קולטור סעקציע ביים "וועלט סטודענטן ווערק" דעם ענגלענדער דזשיימס פאר־קעס. נאכדעם ווי מען האט זיך איבער־ציינט אז מיט צירקולארן און שריפטלא־כע פראגע בזיינגס אליין וועט אוממעג־לאך זיין צו שאפן מיט די פארשיידענע לענדער דעם נויטיקן קאנטאקט און באַ־קומען פון דארט די געוואונשענע איינ־פארמאציעס, סטאטיסטישע אנגאבן און א. וו., האט ה' פארקעס אין משך פון דעם פארגאנגענעם יאר פערזענלאך באַ־זוכט כמעט אלע אייראפעאישע לענדער, אויפן ארט שטודירט דארט די לאגע פון די אידישע סטודענטן, געקומען אין פאר־בינדונג מיט די אנטיסעמיטישע ארגאַ־ניזאציעס און עס זאגט צו צוזוגרייטן דעם באדן פאר א דערפאלגרייכן פאר־לויף פון דער קאנפערענץ.

מיט אייניקע חדשים צוריק האט ה' פארקעס פארעפנטלאכט א בוך וועגן דער "איד אין זיין שכן", אין וועלכן ער פור־בירט צו געבן א גענויען אנאליז פון די רעליגיעזע, פאליטישע און עקאנאמישע עלעמענטן פון אנטיסעמיטיזם און זיין השפעה סיי אויף די אידן און סיי אויף דער קריסטלאכער וועלט. די דאזיקע אר־בעט איז די פרוכט פון א דריי יאריקן פארטיפן זיך אין דאס אידישע פראב־לעם און ניחור אין דער דערשיינונג פון אנטיסעמיטיזם. עסאיז מיר אויסנעקומען די טעג זיך צו טרעפן מיט ה' פארקעס'ן און פארברייטענען מיט אים אין א געמיט־לאכן שמועס א פאר שעה: איך האב געהאט דערביי די געלעגנהייט זיך צו איבערצייגן פון דער ביאות, מיט וועל־כער ער רעדט וועגן דער אידישער פראַ־גע, פון דעם טיפן ערנסט, מיט וועלכן ער נייט צו איר באהאנדלונג, און פון דער ערלאכער און אויפריכטיקער אמת־זוכעניש, וועלכע באהערשט אלע זיינע פארשונגען.

צו וועט די קאנפערענץ פון ניאן גע־ליינגען? צו וועט זי ברייגגען א וועלכע ניט איז תקנה דער שרעקלאכער קלה פון אנטיסעמיטיזם? עס איז ניט מיין אויפגאבע צו זאגן נביאות, נאר איין זאך איז קלאר. די אידישע סטודענטן, וועל־ראטונגען, דארפן קומען צו דער קאנפע־רענץ גוט צוגעגרייט; זיי דארפן זיך משתדל זיין אוועקצושטעלן די דיסקוסי־עס אויף א הויך, וועלכער זאל אנט־שפרעכן דעם ערנסט פון דער אידישער טראגעדיע. זיי פארטיידיקן מיט מוט און שטאלץ דעם אידישן כבוד.

("אוטא")

"דיזע שווערע צייטן"

"די שווערע צייטן און דער מאנגל אין געלט מאכט עס נאך ווייניקער אז יעדע־ער זאל עקאנאמיזירן. איין מיטל ווי אזוי איך שאפ איין אויף קליידער אין דורך באנייען דעם קאליר פון די אפגעראכענע אדער די אלטמאדישע קליידער, קאוטס, זאקן און אונטערוועש. פאר דייאינג און קאלירן, נוץ איך שטענדיק דייסאנד דאס. זיי זיינען די סאמע עקאנאמישסטע ווייל דעזולטאט וואס מאכן אייך שטאלץ. זא־טען זעען אוים א סך בעסער ווי ניי, ווען איבערגעפארבט מיט דייסאנד דאס. זיי מאכן קיינמאל ניט קיין פעקן, צייר־בענס אדער "ראן", זיי גיען אן גלאטיק און גלייכמעסיק, ווען אין די הענט פון, אפילו א צען יאריק קינד, נאך א זאך, דייסאנד דאס נעמען קיינמאל ניט ארויס דאס לעבן פון קלאט און זיי לאזן עס ניט איבער אין שלעכטן צושטאנד ווי עס איז אדער פאל מיט אנדערע דאס. זיי זיינען באוועכטיקט אנגערופן צו ווערן "דער וועלט'ס פיינסטע פארבן".

ס. ב. ג., קווענבעק

איר א געשריי געטאן.

דאס אינגל האט זיך שוין אפגערוקט אן א זייט און ביטרים האט איצט גע־טראכט נאר וועגן איין זאך: ווי אזוי זיך ארויסצוכאפן פון דאנען.

דער איר האט געלאכן געזאגט:

— מיס, איר מוזט האבן א טעות... איך ווייס ניט פון קיין סעם . . . אפ־שר מיינט איר ניט ראזענבערג, נאר אן אנדער נאמען? ניט נאר א קוק אין בריוול: וואס שטייט דארטן? ראַ־זענבערג שטייט דארט געשריבן?

דאס אינגל איז איצט געשטאנען מיט גרויסע אויגן מיט שרעק. און ביט־רים האט גלייך פארשטאנען, אז דער איד גלויבט איר נישט, אז זי איז סעם'ס א שוועסטער . . . און ער וויל זעען צו זי האט טאקע א בריוול פון סעם'ען. אז ער היט זיך שטארק פאר איר, אז עפעס א געהיימניס איז דא פארווילקלט.

— דאס בריוול האב איך נישט ביי זיך. איך האב נאר מיטגענומען דעם אדרעס.

— ער איז געווען באזונדער אויף א שטיקל פאפיר און לויט דעם אדרעס בין איך אהער געקומען. אט איז ער! איך קאן אים אייך וויזן.

זי האט אים דערלאנגט דעם אדרעס, וואס סידני האט איר אויפגעשריבן.

ער האט דאס שטיקל פאפיר גענו־מען אין זיינע הענט. האט עפעס לאנג געקוקט אויף דעם, האט עס באטראכט, און נאך אמאל באטראכט און ער האט ענדלאך געזאגט:

— יא, דער אדרעס איז מיינער. דאס מיינט מען מיך. אבער . . .

— פאפא! — האט דאס אינגל אנ־געהויבן. ביטרים האט דערפילט, אז זי ווערט בלייך, כמחת דעם אינגלס פנים איז איצט געווען דערשראקן און עס האט אויסגעזעהן, אז ער וויל עפעס דערציילן דעם פאטער, אז ער האט איר געגעבן דעם אדרעס צום ברוידער און סעם'ען. נאר דאס אירד האט ווידער א געשריי גע־מאן אויפן אינגל.

— שווייג! מען רעדט נישט ווען גרויסע מענשן רעדן! האלט דאס מויל!

און ער האט געגעבן אזא קוק אויף דעם אינגל, אז דאס אינגל האט פון שרעק געגעבן, א צי אראפ דאס קעפל אין די אקסלען אריין און ער האט שוין מער קיין פיפס נישט געגעבן.

— ווייסט איר נארנישט פון סעם'ען?

— האט ביטרים ווידער געפרעגט — איז ער נישט צוזאמען מיט אייער זון אין ביזנעס? איר קאנט נישט סעם וואלף? ווי קאן עס זיין . . . ער שרייבט מיר דאך . . .

— א? סעם וואלף? עפעס איז דא אין שטוב יא געווען א באַ, וואס מען האט אים גערופן סעם . . . . ער האט זיך גע'חבר'ט מיט מיינעם א באַ . . . ער איז איצ טניטא אין שטוב . . . אפשר האט ער געהייסן וואלף? איך ווייס נישט. זאל איך אזוי וויסן פון א שלעכ־טע וועטשערע . . . ניי געדיינק דעם פאמיליען נאמען פון יענדן באַ! וואס קומט אריין אמאל אין שטוב?!

ביטרים איז געשטאנען א ווייל און זי האט געטראכט וואס צו טאן. זי האט גע־פילט אז זי דארף מאכן א סוף צו די איר א געשריי געטאן.

דאס אים א גלעט געטאן איבער די גע־ריכטע און טונקל בלאנדע האר און זי האט געזאגט:

— וואס איז דיין ברודערס אדרעס?

— אט וועל איך אים אייך אויספריי־בען.

מיט הארץ קלאפעניש האט ביטרים געוואַרט. ער האט גענומען א שטיקל פא־פיר און ער האט אויפגעשריבן דעם אד־רעס. ביטרים איז געשטאנען איבער אים און זי האט קוים איינגעהאלטן דאס צי־טערן פון אירע ציין און ווי נאר ער האט געענדיקט שרייבן, האט זי גלייך אויסגעצויגן איר האנט צו נעמען דעם אדרעס.

— באלד, ס'איז נאך נאס.

— ס'מאכט נישט.

ביטרים האט אליין געכאפט דאס שטיקל מעק פאפיר און זי האט אפגע־קלעקט דעם אדרעס. זי האט אים אפי־לו ניט איבערגעלייענט. זי האט נאר געכאפט דעם נאמען פון דער שטאט, נישט קיין גרויסע שטאט, וואס געפינט זיך אין ניו יארק סטייט און זי האט גע־וואוסט אז די שטאט ליגט ניט ווייט פון ים. זי האט דעם אדרעס אריינגערוקט אין איר האנט בייטל און זי האט שוין גע־נומען אוועקצוגיין פון הויז, נאר דא האט זיך דערהערט א שליסן פון דער טיר און דאס אינגל האט א זאג גע־טאן:

— דאס קומען געווים מיינע על־טערן.

ביטרים איז געווארן אביסל צעטומלט.

אריינגעקומען איז א אידל מיט א גע־שוירן געל בערדל. ער האט געהאט א פול פנים מיט אויפגעבלאזענע און קיי־לאכדיקע באקן און א נישקשה'דיק ביי־כעל. זיינע אויגן זיינען געווען קלארע, נאר קליינע, און זיי זיינען אים געווען פארדרוקט אונטערן שמאלן שטערן. אז ער האט דערזעען ביטרים, האט ער צענויפ־געצויגן זיינע ברעמען און ער האט גע־קוקט פארוואונדערט, ווי ער וואלט גע־פרעגט:

— וואס איז דאס?

— דאס זיינס איר, מר. ראזענבערג?

— האט ביטרים געפרעגט.

— יא . . . און איר . . . ווער זייט איר?

— מיס וואל, — האט ביטרים גע־ענטפערט.

— מיס וואלף?

— דאס אינגל האט אונטערגעכאפט:

— סעם'ס א שוועסטער, פאפא!

דאס אידל האט א בייזן בליק געגעבן אויף דעם אינגל און ער האט אויסגע־רופן:

— דו מיש זיך נישט!

— ווער פרעגט דיך? דו שווייג!

ביטרים האט געזאגט שמייכלענדיק:

— מיין ברודער סעם . . . האט מיר געשריבן, אז איך קאן אים דא ביי אייך טרעפן . . . בין איך געקומען . . . צום איז נאר דא נישט מא.

דאס אידל האט געקוקט מיט חשד און מיט צעטומלקייט, ער האט אלץ אזוי געקנייטשט מיט דעם שטערן און ענד־לאך האָ ער איבערגעפרעגט:

— וואס זאגט איר? אייער ברודער סעם האט אייך געשריבן, אז — אז וואס?

— אז איך וועל אים דא טרעפן.

— פאפא! — האט זיך דאס אינגל ווידער אריינגעמישט — ס'איז א טעות, מיט א פאר טעג צוריק . . .

— האלט דאס מויל! — האט דער אידל געזאגט.

— אז איך וועל אים דא טרעפן.

— פאפא! — האט זיך דאס אינגל ווידער אריינגעמישט — ס'איז א טעות, מיט א פאר טעג צוריק . . .

— האלט דאס מויל! — האט דער אידל געזאגט.

— אז איך וועל אים אייך אויספריי־בען.

מיט הארץ קלאפעניש האט ביטרים געוואַרט. ער האט גענומען א שטיקל פא־פיר און ער האט אויפגעשריבן דעם אד־רעס. ביטרים איז געשטאנען איבער אים און זי האט קוים איינגעהאלטן דאס צי־טערן פון אירע ציין און ווי נאר ער האט געענדיקט שרייבן, האט זי גלייך אויסגעצויגן איר האנט צו נעמען דעם אדרעס.

— באלד, ס'איז נאך נאס.

— ס'מאכט נישט.

ביטרים האט אליין געכאפט דאס שטיקל מעק פאפיר און זי האט אפגע־קלעקט דעם אדרעס. זי האט אים אפי־לו ניט איבערגעלייענט. זי האט נאר געכאפט דעם נאמען פון דער שטאט, נישט קיין גרויסע שטאט, וואס געפינט זיך אין ניו יארק סטייט און זי האט גע־וואוסט אז די שטאט ליגט ניט ווייט פון ים. זי האט דעם אדרעס אריינגערוקט אין איר האנט בייטל און זי האט שוין גע־נומען אוועקצוגיין פון הויז, נאר דא האט זיך דערהערט א שליסן פון דער טיר און דאס אינגל האט א זאג גע־טאן:

— דאס קומען געווים מיינע על־טערן.

ביטרים איז געווארן אביסל צעטומלט.

אריינגעקומען איז א אידל מיט א גע־שוירן געל בערדל. ער האט געהאט א פול פנים מיט אויפגעבלאזענע און קיי־לאכדיקע באקן און א נישקשה'דיק ביי־כעל. זיינע אויגן זיינען געווען קלארע, נאר קליינע, און זיי זיינען אים געווען פארדרוקט אונטערן שמאלן שטערן. אז ער האט דערזעען ביטרים, האט ער צענויפ־געצויגן זיינע ברעמען און ער האט גע־קוקט פארוואונדערט, ווי ער וואלט גע־פרעגט:

— וואס איז דאס?

— דאס זייט איר, מר. ראזענבערג?

— האט ביטרים געפרעגט.

— יא . . . און איר . . . ווער זייט איר?

— מיס וואל, — האט ביטרים גע־ענטפערט.

— מיס וואלף?

— דאס אינגל האט אונטערגעכאפט:

— סעם'ס א שוועסטער, פאפא!

דאס אידל האט א בייזן בליק געגעבן אויף דעם אינגל און ער האט אויסגע־רופן:

— דו מיש זיך נישט!

— ווער פרעגט דיך? דו שווייג!

ביטרים האט געזאגט שמייכלענדיק:

— מיין ברודער סעם . . . האט מיר געשריבן, אז איך קאן אים דא ביי אייך טרעפן . . . בין איך געקומען . . . צום איז נאר דא נישט מא.

דאס אידל האט געקוקט מיט חשד און מיט צעטומלקייט, ער האט אלץ אזוי געקנייטשט מיט דעם שטערן און ענד־לאך האָ ער איבערגעפרעגט:

— וואס זאגט איר? אייער ברודער סעם האט אייך געשריבן, אז — אז וואס?

QUEEN'S THEATRE

מאָרגן און שבת

יעקב קאהן (בערלין) קאמפאני, דער סענסיישאן פון סענסיישאנס, יעקב קאהן (בערלין) עני ליליען און די גאנצע נייע קאמפאני אין

„א נאכט אין דער באָורי"

מוזיק פון פיליפ לאסקאפסקי

איר האט אזוינס ניט געזעהען

ברודער מאָרד

מעכטיג אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

באבא יאנא האט איינגעזעען, אז מיס מערי טאר דא ליינגער ניט פארבלייבן. זי האט צוגערופן איר קעלנערן, האט איר איר בערגנגעבן דעם שענק און האט אליין אריינגעפירט מערין אין הינטער שטיבל.

מיס מערי אין אנידערגעפאלן ווי א דער'הרג'עטן.

—ברואיקט אייך, מיס ! — האט באבא יאנא געבעטן, — זאל איך אייך פרייכטן ברייננען א גלאז וויין ?

— ניין, א גלאז וואסער ! — האט מערי געבעטן.

באבא־יאנא האט באלד געבראכט א גלאז וואסער. מערי האט אויסגעטרונקען און האט זיך אביסל אראויפט .

— טוט אייך אויס אייערע קליידער און נעמט אראפ דעם הוט ! דא זייט איר זיכער ! — האט באבא־יאנא געבעטן.

מיס מערי האט אראפגענומען דעם הוט און האט אויפגעגעבעלט דעם שווערן מענער ראק, צו וועלכן זי איז ניט געווען געוואוינט.

קוים האט זי זיך אויסגעטאן, האט זי באבא יאנא ארומגענומען און צוגעדריקט צו זיך.

מערי האט שוין נאר ניט געוואוסט וואס עס טוט זיך מיט איר.

— איר וואונדערט זיך וואס איך האב אייך ארומגענומען, — האט באבא יאנא געזאגט, — ווייסט איר פאר וואס איך האב עס געטאן?

מערי האט פארצוינן מיט די אפקלען.

— איר זעט איצט פונקט אויס ווי אייער מוטער, ווען זי איז געווען אין אייערע יאָרן. מיר זיינען דאמאלסט געווען צוויי יונגע מיידלאך און מיר האבן זיך ליב געהאט.

און באבא יאנא האט זיך פארדעקט איר גראב, ווילד געזיכט מיט ביידע הענט און האט אנגעהויבן וויינען.

— האט איר דען געקאנט מיין מוטער ?

— זי איז געווען מיין בעסטע פריינדין.

— דאן דערציילט מיר פון מיין מוטער

— האט מערי געבעטן.

— וואס זאל איך אייך דערציילן, מיס ? — אייער מוטער האט געפירט א כרוי־עריק לעבן. ווען אייער פאטער איז געווען ארום פלעגט ער ארומגיין איבער די נאסן און דרייען אן ארגל. אייער מוטער פלעגט מוזן גיין מיט אים, און טאן דאס זעלבע וואס די ראזע פון שיקאגא טוט פאר איר פאטער. זי האט געליטן הונגער, דורשט, נויט און עלנטקייט. זי האט געשפארט, אפגעריסן פון איר מויל אום צו צונויפקלייבן עטלאכע דאלאר, מיט וועלכע איר ער פאטער זאל קאנען מאכן א געשעפט.

— איר ווייסט א סך זאכן ניט. איר ווייסט ניט, ווי אייער פאטער האט באנדלט די אומגליקלאכע אננא. ווי ער פלעגט זי שלאגן, ווען ער פלעגט ניט פיל פארדינען, גלייך ווי זי וואלט אין דעם שולדיק געווען.

מערי האט אראפגעלאגן דעם קאפ און צוויי גרויסע הייסע טרערן האבן זיך אראפגעקייקלט פון אירע שיינע באקן.

באבא יאנא האט זיך צערעט און ווען זי פלעג זיך נאר צערייבן, האט מען זי שוין ניט געקאנט אפשטעלן.

— איך האב געקאנט מאקארטן פאר א שלעכטן, ווילדן יונג. איך האב אבער ניט געגלויבט, אז ער וועט אזוי שלעכט באהאנדלען זיין פרוי, — האט באבא יאנא ווייטער דערציילט. איך וויים, אז ער האט אייך געווים דערציילט, אז זיין פרוי האט געהאט געלט און זי האט געמאנט טאן וואס זי האט געוואלט, — אבער דאס איז לוגן! —אום נאטעט ווילן, הערט אויף ! — האט מערי געבעטן.

— ניין איך קאן עס ניט און וועל עס ניט טאן ! — האט באבא יאנא געשריען.

— איר מוזט אלעס וויסן ! איר דארפט אלעס וויסן ! אייער פאטער נארט אייך אפ !

מערי האט אראפגעלאזט דעם קאפ אויף דער ברוסט און האט געשווינגן.

— ווייסט איר אז אייער פאטער איז ניט געווען אין דער היים ווען אייער מוטער איז קראנק געווארן ? מען האט אים טעלעגראפירט, ער זאל באלד קומען, ער האט אבער געגענטפערט, אז ער האט קיין צייט ניט. איר זייט דאמאלסט געווען אין שאריץ, איר האט נאך געלערנט. שיקן נאך אייך איז געווען אוממעגלאך. די אר־מע אננא איז געבליבן אליין מיט געדונגע־נע דינער.

—ווייסט איר ווער עס האט געוואכט איבער אייער מוטער ? — איך ! ווייסט איר ווער עס איז געווען אין ציכער, ווען אייער מוטער איז געשטארבן ? — ווייסט איר ווער עס האט איר צוגעמאכט די אויגען ? — איך ! !

— ערשט אין צוויי וואכן ארום נאך איר טויט איז ער צוריק געקומען אהיים און האט אנגעהויבן צו פירן א פריילאך לעבן אין אלע שענקען און אין אלע פריי־לאכע הייזער, נו וואס זאגט איר איצט ?

— איך זאג, אז איר זייט א גוטע פרוי און איך דאנק אייך וואס איר האט אזוי־פיל געטאן פאר מיין מוטער, עס וואלט אבער פיל בעסער געווען, ווען איר וואלט עס מיר ניט דערציילט.

— אזוי זאגט איר ? נו, וואס וועט איר זאגן, ווען איך וועל אייך דערציילן, אז ערשט היינט האט ער מיר געוואלט געבן הונדערט דאלאר, איך זאל אים פארשאפן די ראזע פון שיקאגא.

מערי האט זיך פארשטעקט די אויערן און האט אויסגערופן :

— זאל שוין זיין גענוג !

— פון וואס דען זאלן מיר ריידן ? — האט באבא יאנא געפרעגט.

— דערציילט מיר בעסער עפעס פון דער ראזא פון שיקאגא.

— וואס זאל איך אייך דערציילן ?

— דער דאזיקער בלינדער מאן און די דאזיקע ראזע האבן עפעס א געהיימעניש. איך קאן נאר נישט פארשטיין פאר וואס דער אלטער וויל ניט בלייבן ביי מיר. איך האב שוין דריי מאל געשיקט אים בעטן און ער זאגט מיר אלץ אפ.

— יא, זיי האבן ווירקלאך א געהיימע־ניש.

—ווייסט איר וואס דאס איז ?

— איצט קאן איך עס אייך ניט זאגן, — האט באבא יאנא געגענטפערט. אן אנדער מאל וועל איך פלייכט דאס טאן.

פלוצלונג איז זי צוגעגאנגען צו דער טיר.

— מען רופט מיך אין שענק, — האט זי געזאגט, — ווארט דא א ווייילע, איך וועל באלד צוריקקומען.

מיט די דאזיקע ווערטער איז זי ארויס־גענאנגען און פארמאכט די טיר הינטער זיך.

דער פרעמדער

דער גראבער גאטליב האט אויסגעהערט אלעס, וואס מיס מערי האט גערעדט מיט דער באבא יאנא און האט געברומט פאר זיך.

— אזוי ? דאס איז דעם רייכן מאקאר־טיס טעכטערל — דאס האב איך ניט גע־וואוסט, דארויף האב איך זיך ניט געריכט. וואס טוט זי דא ? ווי אזוי איז זי געווארן אזוי באפריינדעט מיט דער באבא יאנא ? נו, דאס מוז איך שוין דערגיין ! איך האב מיט דעם אלטן מאקארטי נאך אן אלטן חשבון און וועל נאך אמאל מוזן זיך אפ־רעכענען זיך מיט אים.

ער האט נאך געווארט א געוויסע צייט און אזוי ווי די באבא יאנא איז ניט אריינ־געקומען, איז ער צוריקגעגאנגען צו זיך אין שענק.

קוים איז ער אריינגעקומען האט זיין שארף אויג באלד באמערקט א פרעמדן, א נייעם גאסט, וועלכער איז נאך קיינמאל ניט געווען אין שענק.

דער גאסט איז טאקע ניט געווען גאנץ רייך אנגעטאן, אבער דער גראבער גאטליב האט באלד דערקאנט, אז דאס איז א מענש פון דער העכערער געזעלשאפט, א מענש, וועלכער קומט ניט אזוי אפט אין אזא שענק, ווי זיינער אין.

ער איז באלד צוגעקומען צו אים און האט זיך פארניינט אזוי העפלאך, ווי נאר דער גראבער גאטליב האט געקאנט זיין העפלאך.

גאטליב האט געפרעגט :

— האט איר שוין עפעס געערדערט ?

— נאך ניט ! די מענשן זיינען באשעפ־טיקט, — האט דער פרעמדער געענטפערט.

דער גראבער גאטליב האט באלד צוגע־רופן א קעלנער און האט אנגעהויבן צו ברר־מען אויף אים, ווי א לייב.

—זעסטו דען ניט, אז א גאסט איז אריינגעקומען ? — האט דער גראבער גאטליב געשריען אויף דעם קעלנער. — וואו זיינען דיינע אויגן ? דו נארנישט ! ברענג די פלאש מיט ווין און די צוויי גרויסע גלעזער, אבער שנעל !

דער קעלנער איז געלאפן ברייננען וואס מען האט אים געהייסן, דער גראבער גאט־ליב האט זיך געזעצט לעבן דעם נייעם גאסט.

— אנטשולדיקט, מיין הער, וואס מען האט אייך אזוי גיך ניט באהאנדלט, די טייוואלס מיינע ווייסן נאר ניט וואס עס טוט זיך ארום זיי.

דער גאסט האט באטראכט דעם שענק.

— זייט איר דער ווירט פון דעם דאזי־קען שענק ? — האט ער ערנלאך געפרעגט.

— איך בין עס ! — האט דער גראבער גאטליב אויסגערופן מיט שטאלץ.

— איר הייסט מר. גאטליב ?

— איך הייס דער גראבער גאטליב !

— דאס פאסט צו אייער געשעפט ?

— נעווים ! עס קומען אריין אלערליי מענשן, מען מוזן זיין גראב קענן זיי, — האט דער ווירט דערקלערט, מען מוז אמאל איינעם ארויסווארפן, מען מוז אמאל גיבן איינעם א פאר הייסע פעשט, מען מוז אלעס קאנען, ווען מען האלט א שענק אין א ווינקל גאס פון שיקאגא, וואו עס קומען אריין אלערליי מענשן.

— רעכנט איר מיך אויך צווישן די אלערליי מענשן ? — האט דער פרעמדער געפרעגט.

— דאס איז א נארישע פראגע ! ווען איר זאל אייך רעכענען צווישן אלערליי מענשן, וואלט איך ניט געטרונקען מיט אייך צוזאמען. איך זע, אז איר זייט א דזשענטעלמאן און דערפאר האב איך אייך אויפגענומען אלס דזשענטעלמאן.

אין דער דאזיקער מינוט, איז אין אן אנדער ווינקל פון שענק געווארן א לארם. צוויי באטרונקענע האבן זיך צעשלאגן. דער גראבער גאטליב איז אויפגעשפרונגען האט נעכאפט א גראבן אשטקן פון אונטער א באנק און האט אנגעהויבן צו שלאגן, וואו ער האט נאר געטראפן, אין אן אויגן־בליק איז אין שענק געווארן שטיל.

— זעט איר, ווי איך מוז פירן מיין גע־נעשעפט. — האט זיך דער גראבער גאטליב בארימט פאר דעם פרעמדן.

— איך זע, אז איר זייט א גוטער באר־לעבאס, — האט דער פרעמדער געענט־פערט מיט א שמייכל.

— איצט מיין הער, זאגט מיר וואס האט אייך געבראכט אין מיין שענק ? — האט דער גראבער גאטליב געפרעגט גראב און אפנהארציג.

— איך בין א פרעמדער אין שיקאגא און וויל זעען ווי אזוי מען פירט א שענק אין דער דאזיקער גרויסער שטאט.

דער גראבער גאטליב האט אנגעהויבן צו פייפן :

— בא בא בא, איר וועט נארן קינדער־לאך, ניט מיר, עפעס הייס איך דאך דער גראבער גאטליב.

—איך זאג אייך נאכאמאל, אז איך בין גלאט אזוי אריינגעקומען.

— מיין הער, איך האב אייך געהאלטן פאר א דזשענטעלמאן און א דזשענטלמאן קומט ניט איינער אליין און נאך ביינאכט צו מיר אין שענק אריין. ווען איר דארפט עפעס אנעמען ווערטער.

(ווייטערעס — קומט)

יערלאכער וואלן מיטינג

פון די תלמוד תורות

זונטאג 5-טן אפריל

7.30 אוונט

אין דעם גרויסן תלמוד תורה זאל

טאגעס אדרעסנונג:

1. פרעזידענטס באריכט.
2. באריכט פון קאמיטעטן.
3. באשליסן אן אויסערגע־וויינלאכע פראגע ווענן רעארגאניזירן די ת"ת.
4. וואלן פאר דירעקטארן.

אלע פריינט פון תלמוד תורה, וועל־כע זיינען פאראינטערעסירט אין דעם וואוילזיין פון דעם דאזיקן דערציאונגס אנשטאלט, זיינען דרינגענד געבעטן צו קומען צום הייליגאיקן מיטינג, וואו גרויסע רעפארמען וועלן פארגעשלאגן ווערן, אין יעדנס צושטימונג איז נויטיק.

מיט הרך ארץ,

די תלמוד תורה פארוואלטונג

(ווייטערעס — קומט)

ער האט אפגענארט זיין פרוי אז ער איז טויט

אבער דערנאך ווען ער קומט צוריק ווייל זי פון אים ניט וויסן און טרייבט אים ארויס פון הויז

קאן־א "מוטער" קומען צוריק פון יע־נער וועלט ?

די דאזיקע פראגע איז געשטעלט גע־ווארן פאר א סאן פראנציסקא'ר ריכטער און ער האט געמוזט נעבאך ענטפערן יא, עס איז מעגלאך!

אט ווי די מעשה האט פאסירט :

אלעקסאנדער קאוועקע, אן איינוואו־נער האט געהאט צרות פון זיין ווייב. זיי פלעגן זיך גאנץ אפט קריגן צווישן זיך, און אלעקסאנדער האט בשום אופן ניט געקאנט געפינען קיין וועג ווי אזוי זי אנצולערנען.

ער איז געווען ביי פראפעסיע א מא־לער, און ווי געוויינלאך האט ער באר־זעסן א רייכע פאנטאזיע. אמת, ער האט זיך די לעצטע יארן פון זיין לע־בען ניט אפגעגעבן אפט מיט מאלען, זע־ענדיק אז מען קאן קיין לעבן פון דעם ניט מאכן, איז ער געווארן א בוטשער, אבער וואס איז דער אונטערשייד ? זייענדיק א קצב, האט זיין פרנסה ביי אים ניט אוועקגערויבט זיין פאנטא־זיע.

און באזיצנדיק, ווי געזאגט, א רייכע פאנטאזיע, האט ער באשלאסן צו באגיין זעלבסטמארד, פשוט ארונטערצוגיין צום טייך, ארויפגיין אויף א הויכן פעלז און זיך אריינווארפן אין וואסער אריין.

עס האט געמוזט זיין א לייכטע זאך אט דער אקט, ווייל אלא ניט, וואלט ער דאך מן הסתם ניט געטראכט וועגן דעם אבער גראד איז עס געווען אין א קאלטן טאג, ווען ער איז געפאלן אויף זיין גע־ניאלן פלאץ, און פארשטייענדיק אז וואר־סער איז אין אזא טאג קאלט, — האט ער ניט געוואלט דאס טאן און ער האט באשלאסן : זעלבסטמארד, מהיכא תי־תא. אבער ווער דארף עס וויסן, אז ער איז באמת באגאנגען דעם אקט. ער קאן דאך נאכ'ן פיין אפגאר די וועלט. זאל־ן די נאראנים אים באקלאגן. זאל זיין פרוי ווייינען אויף זיין פרייציטיקן טויט, און ער וועט געזונטערהייד ארומגיין אין אן אנדער שטאט און וועט עסן און טרינקען און זיין צופריידן.

געזאגט און געטאן.

אונזער מאלער איז אוועק צום טייך, האט אויסגעקריצט אויף א סלופ לעבן וואסער זיין נאמען, געבענדיק צו וויסן דער וועלט, אז דאס לעבן איז אים ניט ניחא. ער האט דערנאך איבערגעלאזט זיינע קליידער אויפן ברעג און איז אליין נעלט געווארן. דאס איז געווען ביינאכט. קיינער האט זיך ניט אומגעקוקט, אבער ווען זיי פרוי איז אויפגעשטאנען אין דער פרי, האט מען שוין איר בעראכט צע־טראגן די קליידער און צו וויסן געגעבן זיינע דער טראגעדיע, ווי עס האט פא־סירט. אלע האבן, נאטירלאך, זי באדויר־ערט, אבער העלפן איר אין אזא אומגליק האט קיינער ניט געקאנט.

דערווייל אבער האט דער בירגער קא־זעקע זיך ארומגעשליאעט מיט א חברה האבאוס און וואו געגעבטיקט, דארט ניט געטאנט, ביז ער האט זיך ארומגעזעען, אז ער האט זיין פרוי שוין גוט אנגעלערנט און ער האט באשלאסן זיך צוריקצערן.

ווען זיין פרוי האט אים דערזעען אריינ־קומען אין הויז אריין, איז זי שיער ניט געפאלן אין חלשות. זי האט געריינקט איינס פון די ביידע אבער א מת איז געקומען פון יענער וועלט, אדער אימ־יי־צער האט זיך פארשטעלט אלס איר מאן, אי זעטלאכע מינוט ארום האט זי איינ־געזעען, אז עס איז טאקע איר אייגענער מאן, וועלכער איז ניט דערטרונקען גע־ווארן.

אבער איצט האט זי שוין חרטה גע־האט אויפן גאנצן עסק. ווייזט אויס, אז זי האט שוין געהאט אן אנדער קאנ־דיראט, וועלכער איז איר געפעלן גע־ווארן. ווי עס זאל ניט זיין, די פרוי האט זיך אויפגעהויבן פון איר פלאץ, צענויפגעקליבן זיינע אלטע קליידער, וואס זיינען אין הויז פארבליבן, געמאכט א פעקל און אים געהייסן עס נעמען און גיין.

אמת, ער האט ניט געוואלט פאלגן אזוי גיך, עס האט אבער ניט גענומען לאנג און מען האט אים געצוואונגען צו פארמאכן די טיר פון יענער זייט.

ווען ער האט זיך געפונען אליין אין דרויסן, איז ער אוועק פייל אויס דעם בויגן צו א ריכטער און ער האט אנגע־קלאגט זיין פרוי פאר איר האנדלונג.

ער האט אלעס דערציילט דעם ריכ־טער, אבער יענער האט אים געראטן ניט צו זיין איינגעשפארט און גיין פון וואנען ער איז געקומען. דער חברה מאן האט באשלאסן צו פאלגן.

זיין פרוי האט געזאגט, אז זי איז זייער צופרידן וואס ער האט זי געלאזט, ווייל זי פלאנעוועט חתונה צו האבן מיט אן אנדער מאן, אזוי גיך ווי זי וועט קריגן א גט.

אט אזוי האט א מאן געוואלט אנ־שרעקן זיין פרוי און זי אנלערנען, אז זי זאל זיך ניט קריגן, אבער ער האט זי איינגאנצן פארלאָרן. איצט מוז ער ארומואנדערן מיט האבאוס, מיט וועל־כע ער האט געשלאפן חבר'שאפט.

דער שפיצל ווענן זעלבסטמארד האט אים טייער געקאסט. צי ער האט איצט חרטה צי ניט, איז א פראגע, וואס ניט דער שרייבער פון די שורות און ניט דער "אינקווייערער", וואו די געשיכטע ווערט דערציילט, נעמען זיך אונטער צו טרעפן. מעגלאך, אזוי ווי זי האט זיך ארומגעזעען, אז עס לוינט זיך איר חתונה צו האבן פאר אן אנדער מאן, האט ער אויך איינגעזעען, אז עס איז בעסער פאר אים צו זיין פריי. אבער דאס איז בלויז א מעגלאכקייט און קיי־נער וועט ניט ארויסגעבן קיין גאראנ־טיע.

דער שפיצל ווענן זעלבסטמארד האט אים געוואלט אנ־שרעקן זיין פרוי און זי אנלערנען, אז זי זאל זיך ניט קריגן, אבער ער האט זי איינגאנצן פארלאָרן. איצט מוז ער ארומואנדערן מיט האבאוס, מיט וועל־כע ער האט געשלאפן חבר'שאפט.

דער שפיצל ווענן זעלבסטמארד האט אים טייער געקאסט. צי ער האט איצט חרטה צי ניט, איז א פראגע, וואס ניט דער שרייבער פון די שורות און ניט דער "אינקווייערער", וואו די געשיכטע ווערט דערציילט, נעמען זיך אונטער צו טרעפן. מעגלאך, אזוי ווי זי האט זיך ארומגעזעען, אז עס לוינט זיך איר חתונה צו האבן פאר אן אנדער מאן, האט ער אויך איינגעזעען, אז עס איז בעסער פאר אים צו זיין פריי. אבער דאס איז בלויז א מעגלאכקייט און קיי־נער וועט ניט ארויסגעבן קיין גאראנ־טיע.

א פולשטענדיקע באדינונג

קונסט ארבעט — אויסשטעלונג

קאפיע צוגרייטונג — סוגעסטיעס

אונזער דזשאב פרינטינג דעפארטמענט איז אויסגעשטאטעט צו הענ־לען אלע סארטן פון דרוק ארבעט — פון א קארטל ביז צו א קאטאלאג — אין קאלירן אדער אין שווארץ — און אין אלע שפראכן. אונזער קונסט און קאפיע דעפארטמענט איז שטענדיק צו אייער באדינונג מיט סוגעסטיעס.

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין מערב קאנאדע האט עס נויטיק געמאכט פאר אונז אריינצושטעלן גרעסערע און שנעלערע מאשינען כדי נאכצוקומען זייערע פאדערונ־גען. די נייע דרוק־מאשין פאר דער צייטונג וואס מיר האבן ערשט באשטעלט באצייכנט דעם פראגרעס פון דער אידישער באפעלקערונג אין מערב קאנאדע.

דאס וויכטיקסטע איז, וואס דער מאדערנער דרוקערי פלענט פון א צייטונג האט א ריזיקן איינ־פלוס אויף דעם עקאנאמישן געשטאלט פון דעם מאדערנעם לעבן. דורך די זייטן פון "דאס אידי־שע וואָרט" געפינט אויס די אידישע באפעלקערונג ווי אזוי צו באקומען דאס בעסטע וואס זי דארף פאר באקוועמלאכקייט אדער לוקסוס, צום נידעריקסטן קאסט.

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספעציעלע פריזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס. פער "אינייט לייז"		פאר 3 מאנאטן,	$2.15
פאר א וואך, 20 ס	"	פאר 6 מאנאטן,	$4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	"	פאר 1 יאר,	$7.50

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

דזשענעראל סטאר, 3 מייל פון פאסט אפיס, סטאק און פיקסטשורס ארום $4.000. מון באלד פארקויפט ווערן אויף 75 סענט צום דאלאר. א זיכערער פלאץ צו מאכן א פיינעם לעבן אן דאנות.

6 רום פולי מאדערן הויז, אין בעסטן צושטאנד. אלפרעד עווע, ערשטער בלאק פון מיין סטריט. פריין $3.300 א גרויסער בארגען.

6 רום הויז, איסט אף מיין סטריט, א מארטנע־וש פארקלאזשור. פריין $2.500.

סוויטס צו פארענטן אין די בעסטע בלאקס אין שטאט פון 2 ביז 5 רומס. רענט פון $30 און העכער.

געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 58 807

צו פארקויפן א נייענריקער געשעפט

גרעסטער דזשאנק שאפ צווישן ווינניפעג און וואנקאווער. עטאבלירט איבער 20 יאר. איינגנומען פארט אוועק אין די שטאטן. מען דארף האבן וויינינקסטנס $15.000 צו הענדלען דאס. שרייבט צו :

A. S. HURWITZ
507-2nd St. E. Calgary, Alta.

קאטיריראל עווענוי, איסט. הייזער, 8 רומס, פון $4.200 ביז $12.000.

מאקריי עווענוי, איסט, 8 רום הויז, $4.200.

עטאכע אנדערע מציאות נאענט צו מיין סטריט.

H. E. HALL & CO.
204 Kensington Bldg. Ph. 88 109

הייזער צו פארקויפן

6 רום באנגאלאו, אינקסטער בולווארד, ניי.

סטאר און 3 רומס, סעלקירק עווע.

א גרויסע מציאה אויף מעקגרעגאר סט.

6 רומס, פולי מאדערן, מייפל פלארס.

9 רום הויז אויף באראוס עווע.

5 רומס, אלפרעד עווע, $1.800.

קומט און זעט אונז ווען איר קויפט א הייס.

MORGAN, NICHOLSON, LTD.
Toronto General Trusts Bldg.
Phone 27 351

צו פארקויפן א צוויי שטאקיגע בריק גע־ביידע, 30 ביי 50 פוס, אויף מיין סטר., צווישן סעלקירק און פריטשארד עווענוי. פריין און טערמינען אראנזשירט. ווענדן צו דאס אידישע וואָרט באקס 4964.

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 17 סוויטס, יער־לאכער רענט $3.942. וועט פארבייטן אויף א הויז אדער פארם.

גראסערי און קאנפעקשאנערי און קאנטש, נארט ענד. סטאק און פיקסטשורס $500. דריי לייווינג רומס.

מיר קאנען צו אייך צופאסן יעדן סארט געשעפט.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

סיגאר, קאנפעקשאנערי און רעסטאראן, אויפן דירעקטן ליסט מיט אימפיריאל טא־בעקא, סטאק און פיקסטשורס $2.500. גרויסע מעגלאכקייטן.

קאנפעקשאנערי און גראסערי, צענט־ראלער גוטער לאקיישאן, סטאק און פיקס־טשורס בלויז $700. רענט מיט סוויט, $40 א מאנאט.

קאנפעקשאנערי, פרוט, סיגאר און גראָ־סערי, סטאק און פיקסטשורס $2.500. רענט מיט סוויט, $50. סיילס פון $1.200 ביז $1.800 א מאנאט.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ת. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

* לייענט "דאס אידישע וואָרט" אייער *
* איינענע צייטונג, גערוקט אין אונ־ *
* זער איינענער שפראך, פאר אונזערע *
* איינענע אינטערעסן פארשפרייט אין *
* אלע אידישע היימען פון וויניפעג און *
* סערב קאנאדע. *

זי וועט קריגן א גט.

אט אזוי האט א מאן געוואלט אנ־שרעקן זיין פרוי און זי אנלערנען, אז זי זאל זיך ניט קריגן, אבער ער האט זי איינגאנצן פארלאָרן. איצט מוז ער ארומואנדערן מיט האבאוס, מיט וועל־כע ער האט געשלאפן חבר'שאפט.

דער שפיצל ווענן זעלבסטמארד האט אים טייער געקאסט. צי ער האט איצט חרטה צי ניט, איז א פראגע, וואס ניט דער שרייבער פון די שורות און ניט דער "אינקווייערער", וואו די געשיכטע ווערט דערציילט, נעמען זיך אונטער צו טרעפן. מעגלאך, אזוי ווי זי האט זיך ארומגעזעען, אז עס לוינט זיך איר חתונה צו האבן פאר אן אנדער מאן, האט ער אויך איינגעזעען, אז עס איז בעסער פאר אים צו זיין פריי. אבער דאס איז בלויז א מעגלאכקייט און קיי־נער וועט ניט ארויסגעבן קיין גאראנ־טיע.

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואורדסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אפיס פערניטשור פארלאנגט פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פוירניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

CARD READING
וואָרפן אויף קארטן און פראגעס פארענט־פערט. מיר רעכענען ניט קיין באשטימטן פרייז. 252 קענעדי סטריט.

SEMO SKIN REMEDY
היילט עקזעמא, פסאריאזיס, אלע חויט קראנקהייטן. אויסערלאכער קאנסער גע־נענומען אן וויייטיקן. $1 און $2 אן פלעשל.
אלע פעיל אדרעסס אויסגעפילט.
די גאנצע ארבעט גאראנטירט
C. H. McDONALD, L.M.F.
252 Kennedy St. Winnipeg

לערנט זיך טייפרייטן

פארזארגט זיך מיט א קאפיע פון "מאוטש מעטאד טייפרייטער אינסטרוקטאר", א פראקטישער קורס וואס לערנט טייפינג אין א קורצער צייט. פריין 30 סענט.
H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., Wpg.

טוטס און אווערקאוטס נעגייט צום מאס. הויזן, צוצופאסן צו קאוטס און וועסטס. "מיר קאנען צופאסן צו אייערע"
DOMINION TROUSER CO.
גרעסטער אסארטמענט פון פעטערנס אין קאנאדע.
290 PORTAGE AVE. WPG, MAN.
(Over Lyceum Theatre)

סעקאנד הענד קעש רעדזשיסטערס
אויב איר זוכט א גוטן סעקאנד הענד קעש רעדזשיסטער, קומט און זעט אונזער גרויסן סטאק פון נעגוצטע רעדזשיסטערס צו זייער ספעציעלע גיידריקע פריין. לייכטע טערמינען. קיין אינטערעסט. און יעדער רעדזשיסטער איז גאראנטירט.
PHONE 86 293 354 DONALD ST.
THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

:: צו פארענטן ::
FOR RENT

צו פארענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 56 668.

צו פארענטן א זעקס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו
MISS PATTERSON—465 Flora Ave.

צו פארענטן 3 רומס מיט א באד, זייער שיינע און גרויסע רומס, אפ־סטערס. פריוואטער אריינגאנג, אין 556 סטעלא עווענוי. זיך ווענדן אין 484 פלארא עווענוי.

צו פארענטן א סטאר, נוט פאר א גראָ־סערי און קאנפעקשאנערי. גוטער לאקיי־שאן אויף סעלקירק עווע. זיך ווענדן אין ארעצקיס דעפארטמענט סטאר.

צו פארענטן א 5 רום קאטעדזש. מען קאן באלד אריינמופן. 539 קינג סטריט, קארנער פלארא. נאענט צום מארקעט. טעלעפאניר 151 21.

צו פארענטן צוויי גרויסע רומס, פאסיק פאר א פארל. מעסיקע רענט. הייסע וואַ־סער, באד, נוצן פון טעלעפאן. 621 אלפ־רעד עווענוי, טעלעפאן 608 57.

צו פארענטן א גרויסע ליכטיקע רום, פאסיק פאר א באי א־ער מיידל, מיט אדער אן באד. נוצן דעם טעלעפאן. טע־לעפאניר 089 54.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

עקספיריענסד בוקקיפער אין ווילק אנצו־נעמען ארבעט ביי דער שטונדע. אינקאם טעקס אפפירן אויסגעפילט. טעלעפאניר 633 27.

אדווערטייזט אין "דאס אידישע וואָר" — עס וועט זיך אייך באצאלן